

PRAVILNIK O DEKLARISANJU, OZNAČAVANJU I REKLAMIRANJU HRANE ("Sl. glasnik RS", br. 19/2017, 16/2018, 17/2020 i 118/2020)

I UVODNE ODREDBE

Predmet uređenja

Član 1

Ovim pravilnikom bliže se propisuju uslovi za deklarisanje, označavanje i reklamiranje hrane.

Odredba stava 1. ovog člana odnosi se na upakovanu i neupakovanu hranu.

Značenje izraza

Član 2

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom pravilniku imaju sledeće značenje:

1) *aluzija* je direktno ili indirektno upućivanje na jednu ili više kategorija jakih alkoholnih pića ili geografskih oznaka jakih alkoholnih pića, osim upućivanja u spisku sastojaka;

2) *vidno polje* su sve površine ambalaže na kojima se tekst može pročitati sa jedne tačke gledanja;

3) *vlakna* su polimeri ugljenih hidrata sa tri ili više monomernih jedinica, koji nisu svarljivi, niti se apsorbuju u tankom crevu ljudi, a pripadaju jednoj od sledećih kategorija: jestivi polimeri ugljenih hidrata koji su prirodno prisutni u hrani; jestivi polimeri ugljenih hidrata koji su dobijeni iz sirove hrane fizičkim, enzimskim ili hemijskim sredstvima i koji imaju povoljan fiziološki uticaj koji je potvrđen u opšte prihvaćenim naučnim dokazima; jestivi sintetički polimeri ugljenih hidrata koji imaju povoljan fiziološki uticaj koji je potvrđen u opšte prihvaćenim naučnim dokazima;

3a) *glavni sastojak* je sastojak ili sastojci hrane koji čine više od 50% te hrane ili koje potrošači uobičajeno dovode u vezu sa nazivom hrane, kao i za koje se u većini slučajeva zahteva navođenje količine tog sastojka;

4) *glavno vidno polje* je vidno polje ambalaže koje potrošač najčešće vidi na prvi pogled prilikom kupovine i koje mu omogućava da odmah prepozna proizvod u smislu njegovih osobina ili prirode i po potrebi, naziv robne marke tog proizvoda. Ako ambalaža ima nekoliko jednakih glavnih vidnih polja, glavno vidno polje je ono koje odabere subjekt u poslovanju hranom;

5) *deklarisanje, odnosno označavanje* (u daljem tekstu: deklarisanje) podrazumeva bilo koje reči, podatke, slovnu oznaku, naziv robne ili trgovačke marke, slikovne prikaze ili simbole, koji se odnose na hranu koja se deklarira, a nalaze se na bilo kojoj ambalaži, etiketi, dokumentu, alkici, omotu hrane ili privesku;

6) *etiketa* je bilo koja oznaka, robna marka, znak, slikovni ili drugi opisni prikaz, napisan, odštampan, označen ili utisnut na, ili pričvršćen za ambalažu ili posudu sa hranom;

7) *zasićene masne kiseline* su masne kiseline bez dvostrukih veza;

8) *zbirno pakovanje* je pakovanje koje sadrži dva ili više, po količini i sadržini istih pakovanja upakovane hrane;

9) *informacije o hrani* su informacije koje se odnose na hranu i namenjene su krajnjem potrošaču, a dostupne su putem ambalaže, etikete, alkice, omota hrane, priveska, propratnog materijala ili na bilo koji drugi način, uključujući i sredstva savremene tehnologije ili verbalne komunikacije;

10) *kombinovano pakovanje* je pakovanje koje sadrži dva ili više, po vrsti i/ili količini različitih pakovanja upakovane hrane, a može da sadrži i pojedine predmete opšte upotrebe (u smislu igračaka, predmeta u kontaktu sa hranom i sl.) koji su upakovani na način da ne mogu uticati na hranu;

11) *masti* su ukupni lipidi uključujući fosfolipide;

12) *mesto porekla* je bilo koje mesto koje se navodi kao mesto iz kojeg hrana potiče i nije "zemlja porekla" kako je utvrđeno zakonom kojim se uređuju opšta pravila i postupci koji se primenjuju na robu koja se unosi

i iznosi iz carinskog područja Republike Srbije; naziv i adresa/sedište subjekta u poslovanju hranom ne smatra se zemljom porekla ili mestom porekla hrane u smislu ovoga pravilnika;

13) *mononezasićene masne kiseline* su masne kiseline sa jednom cis dvostrukom vezom;

14) *neupakovana hrana* je hrana koja se stavlja u promet bez prethodnog pakovanja ili se pakuje na mestu prodaje, u prisustvu krajnjeg potrošača ili je upakovana za direktnu prodaju;

15) *nutritivna deklaracija* (navođenje hranljivih vrednosti) su informacije o energetskej vrednosti ili energetskej vrednosti i količini jedne ili više hranljivih materija, i to: masti (zasićene, mononezasićene i polinezasićene masne kiseline), ugljenih hidrata (šećeri, poliol, škrob), soli, vlakana, proteina i bilo kog vitamina ili minerala iz Priloga 12 - Referentni unosi, Deo A - Dnevni referentni unos vitamina i minerala (odrasli), koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 12 Deo A), tačka 1. ovog pravilnika, koji su prisutni u značajnim količinama, kako je propisano u Prilogu 12 Deo A tačka 2. ovog pravilnika;

16) *nutritivne referentne vrednosti* (NRV) su preporuke za prosečne dnevne količine vitamina i minerala, utvrđene u skladu sa ovim pravilnikom, koje su potrebne zdravim odraslim osobama;

17) *obavezne informacije o hrani* su podaci koji se pružaju krajnjem potrošaču u skladu sa ovim pravilnikom i posebnim propisima kojima se uređuje određena vrsta hrane (u daljem tekstu: posebni propisi);

18) *objekat javne ishrane* je bilo koji objekat (uključujući vozilo ili nepokretni ili pokretni štand), kao što je ugostiteljski objekat, kantina, bolnica, dečiji vrtić, škola, socijalna ustanova i drugi objekti koji isporučuju hranu krajnjem potrošaču, u kojima se, u okviru njihove delatnosti, hrana priprema za direktnu konzumaciju krajnjem potrošaču;

19) *opisni naziv hrane* je naziv kojim se opisuje hrana, po potrebi i njena upotreba, a koji je dovoljno jasan da krajnji potrošači znaju njenu pravu prirodu i da je razlikuju od druge hrane s kojom bi se mogla zameniti;

20) *polinezasićene masne kiseline* su masne kiseline sa dve ili više cis, cis-metilen prekinutih dvostrukih veza;

21) *poliol* su alkoholi koji sadrže više od dve hidroksilne grupe;

21a) *posna hrana* je hrana koja nije poreklom od toplokrvnih životinja, niti je u bilo kojoj fazi njene proizvodnje i prerade korišćena hrana poreklom od toplokrvnih životinja, niti su dodati sastojci (uključujući aditive, nosače, arome i enzime) ili pomoćna sredstva u proizvodnji ili supstance koje nisu aditivi, ali se upotrebljavaju na isti način i u iste svrhe kao pomoćna sredstva, u prerađenom ili neprerađenom obliku, a koji su poreklom od toplokrvnih životinja;

22) *proizvedeni nanomaterijal* je svaki namerno proizveden materijal koji ima jednu ili više dimenzija veličine 100 nm ili manje ili koji se sastoji od odvojenih funkcionalnih delova, bilo u unutrašnjosti ili na površini, od kojih mnogi imaju jednu ili više dimenzija veličine 100 nm ili manje, uključujući strukture, aglomerate i agregate koji mogu biti veći od 100 nm, ali zadržavaju svojstva koja su karakteristična za nano veličinu. Svojstva karakteristična za nano veličinu su: svojstva povezana sa velikim specifičnim površinama materijala koji se uzimaju u obzir i/ili specifična fizičko-hemijska svojstva koja se razlikuju od svojstava istih materijala koji nisu nano oblici;

23) *propisani naziv hrane* je naziv koji je propisan posebnim propisima;

24) *proteini* predstavljaju sadržaj proteina koji se dobija na osnovu proračuna: proteini = ukupan azot po Kjeldalu x 6,25;

25) *reklamiranje* je oglašavanje, odnosno predstavljanje u bilo kom obliku u vezi sa poslovanjem, odnosno profesionalnom ili poslovnom delatnošću, radi podsticanja prodaje robe i usluga, kao i prenosa prava i obaveza;

26) *sastojak* je svaka supstanca ili proizvod, uključujući prehrambene arome, aditive i enzime, koja se koristi u proizvodnji ili pripremi hrane, a prisutna je u gotovom proizvodu, čak i u promenjenom obliku. Ostaci (rezidue) se ne smatraju sastojcima;

27) *složeni sastojak* je sastojak koji je proizveden od dva ili više sastojaka;

28) *so* je ekvivalentan sadržaj soli koji se dobija na osnovu proračuna: so = natrijum x 2,5;

29) *spoljašnje pakovanje upakovane hrane* podrazumeva ambalažu u kojoj subjekt u poslovanju hranom isporučuje hranu drugim subjektima u poslovanju hranom;

30) *sredstva komunikacije na daljinu* su bilo koja sredstva koja se mogu koristiti za zaključivanje posla između dobavljača i krajnjeg potrošača bez njihove istovremene fizičke prisutnosti;

31) *trans masne kiseline* su masne kiseline sa najmanje jednom nekonjugovanom (odnosno prekinutom barem jednom metilenskom grupom) dvostrukom ugljenikovom vezom u transkonfiguraciji;

32) *ugljeni hidrati* su svi ugljeni hidrati koje ljudi mogu da metabolišu u organizmu, uključujući poliole;

33) *uobičajeni naziv hrane* je naziv koji su krajnji potrošači prihvatili kao naziv te hrane, bez da ga treba dodatno objašnjavati;

34) *upakovana hrana* je svaki pojedinačni proizvod koji je, kao takav, namenjen krajnjem potrošaču i objektima javne ishrane, a koji se sastoji od hrane i ambalaže u koju je hrana stavljena pre nego što je ponuđena za prodaju, bilo da ambalaža u potpunosti ili samo delimično zatvara hranu, ali tako da sadržaj ne može biti promenjen bez otvaranja ili promene ambalaže;

35) *upakovana hrana za direktnu prodaju* je hrana koja je upakovana na mestu prodaje, bez prisustva krajnjeg potrošača u ambalažu čija je svrha minimalna zaštita, a koristi se samo iz higijenskih ili praktičnih razloga, kao što je podmetač, prijanjajuća folija i sl, pri čemu krajnji potrošač, direktno od prodavca, može da dobije sve potrebne informacije o hrani;

36) *hranljive materije* su: proteini, ugljeni hidrati, masti, vlakna, natrijum, vitamini i minerali iz Priloga 12 Deo A tačka 1. ovog pravilnika, kao i materije koje pripadaju ili su sastavni deo jedne od tih kategorija;

37) *čitljivost* je fizički izgled informacija kojim su iste vizuelno dostupne opštoj populaciji, a određuju ga različiti elementi, između ostalog veličina slova, razmak između slova, razmak između redova, vrsta boje, oblik pisma, odnos širine i visine slova, površina materijala i značajan kontrast između teksta i pozadine i sl.;

38) *šećeri* su svi monosaharidi ili disaharidi prisutni u hrani, osim poliola.

Primena pravilnika

Član 3

Odredbe ovog pravilnika primenjuju se na hranu namenjenu:

- 1) krajnjem potrošaču;
- 2) objektima javne ishrane.

II OPŠTI USLOVI INFORMISANJA O HRANI I ODGOVORNOST SUBJEKATA U POSLOVANJU HRANOM

Praksa poštenog informisanja

Član 4

Pružanje informacija o hrani vrši se na način kojim se ne obmanjuje krajnji potrošač, a naročito u pogledu:

- 1) karakterističnih osobina hrane, a posebno njene prirode, identiteta, svojstava, sastava, količine, trajnosti, zemlje porekla ili zemlje i mesta porekla i načina proizvodnje;
- 2) pripisivanja hrani osobina i svojstava koje ne poseduje;
- 3) ukazivanja na posebna svojstva hrane i ako slična hrana ima ista takva svojstva, naročito isticanjem prisustva ili odsustva određenih sastojaka i/ili hranljivih materija;
- 4) ukazivanja izgledom, opisom ili slikovnim prikazom na prisustvo određene hrane ili sastojka, kada je u stvarnosti sastojak koji je inače prirodno prisutan ili korišćen u toj hrani, zamenjen drugim sastavnim delom ili drugim sastojkom.

Informacije o hrani treba da budu tačne, jasne i lako razumljive potrošaču.

Pružanje informacija o hrani vrši se na način kojim se hrani ne pripisuju osobine prevencije i lečenja bolesti ljudi i/ili kojim se ne upućuje na takve osobine, osim ako ovim pravilnikom i posebnim propisima nije drugačije propisano.

Odredbe st. 1-3. ovog člana odnose se i na reklamiranje i prezentaciju hrane, posebno na njen oblik, izgled ili ambalažu, materijale koji se koriste za pakovanje, način na koji je raspoređena i okruženje u kojem je izložena.

Informacije o hrani koje pripisuju i/ili upućuju na svojstva prevencije i lečenja bolesti ljudi, kod prirodnih mineralnih voda, prirodnih izvorskih voda i stonih voda, kao i dijetetskih proizvoda, uređuju se posebnim propisima.

Podaci o deklarisanju

Član 5

Hrana koja se stavlja u promet na teritoriji Republike Srbije, treba da bude deklarirana tako da sadrži podatke utvrđene u skladu sa ovim pravilnikom i posebnim propisima.

Podaci iz stava 1. ovog člana treba da budu:

- 1) napisani na srpskom jeziku;
- 2) razumljivi, vidljivi, čitljivi, da se lako ne brišu i ne mogu, na bilo koji način, da budu prekriveni ili isprekidani drugim tekstom ili slikovnim prikazom.

Stav 2. tačka 1) ovog člana ne isključuje mogućnost višezjezičnog navođenja podataka.

Odgovornost

Član 6

Za informacije o upakovanoj hrani odgovoran je, u skladu sa zakonom kojim se uređuje bezbednost hrane (u daljem tekstu: zakon), subjekt u poslovanju hranom pod čijim se nazivom, odnosno poslovnim imenom hrana stavlja u promet, ili uvoznik ukoliko taj subjekt nije registrovan u Republici Srbiji.

Za informacije o neupakovanoj hrani odgovoran je, u skladu sa zakonom, subjekt u poslovanju hranom koji pakuje hranu na mestu prodaje krajnjem potrošaču.

Subjekti u poslovanju hranom koji nemaju uticaj na informacije o hrani ne treba da stavljaju u promet hranu za koju, na osnovu podataka koje imaju, znaju da nisu u skladu sa ovim pravilnikom, kao i zahtevima posebnih propisa.

Subjekti u poslovanju hranom, u okviru svog poslovanja, ne treba da menjaju informacije o hrani ako bi te informacije mogle dovesti krajnjeg potrošača u zabludu ili na bilo koji drugi način smanjiti nivo zaštite zdravlja potrošača i mogućnost da krajnji potrošač bude obavešten pri izboru hrane. Subjekti u poslovanju hranom su odgovorni za svaku izmenu informacija o hrani koju naprave.

Subjekt u poslovanju hranom obezbeđuje da se obavezne informacije o hrani, utvrđene ovim pravilnikom, nalaze na ambalaži ili na etiketi koja je na nju pričvršćena, ili u dokumentima koji se odnose na tu hranu, bilo da ti dokumenti prate hranu na koju se odnose ili da su bili poslani pre ili u vreme isporuke hrane, ako je:

- 1) upakovana hrana namenjena krajnjem potrošaču, ali se stavlja na tržište u fazi pre prodaje krajnjem potrošaču, isključujući u toj fazi prodaju objektima javne ishrane;
- 2) upakovana hrana namenjena snabdevanju objekata javne ishrane radi pripreme, prerade, raspodele ili rasecanja.

Subjekt u poslovanju hranom na spoljašnjoj ambalaži u kojoj se upakovana hrana stavlja u promet, navodi podatke iz člana 8. stav 1. tač. 1), 6), 7) i 8) ovog pravilnika.

Subjekt u poslovanju hranom koji snabdeva druge subjekte u poslovanju hranom ili objekte javne ishrane, hranom koja nije namenjena krajnjem potrošaču, treba da tim subjektima u poslovanju hranom pruži dovoljno informacija kako bi oni mogli deklarirati hranu u skladu sa ovim pravilnikom.

Prezentacija hrane u ugostiteljskim objektima

Član 7

Pravna i fizička lica koja obavljaju ugostiteljsku delatnost, prilikom prezentacije hrane koju nude krajnjem potrošaču, pre konzumacije, treba da istaknu sve potrebne informacije o prisutnosti sastojaka hrane koji

mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije utvrđene u skladu sa ovim pravilnikom, a ostale informacije da dokumentuju krajnjem potrošaču, ako on to zahteva.

III OBAVEZNE INFORMACIJE O HRANI

1. Opšti uslovi za deklarisanje upakovane hrane

Obavezni podaci

Član 8

Na deklaraciji upakovane hrane navode se sledeći podaci:

- 1) naziv pod kojim se hrana stavlja u promet;
- 2) spisak sastojaka;
- 3) svi sastojci ili pomoćna sredstva u procesu proizvodnje, koji su navedeni u Prilogu 1 - Sastojci koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 1) ili su dobijeni od sastojaka ili proizvoda iz Priloga 1, a koji su upotrebljeni u procesu proizvodnje ili pripreme hrane i koji su prisutni u gotovom proizvodu, čak i u izmenjenom obliku;
- 4) količina određenih sastojaka ili kategorije sastojaka;
- 5) neto količina;
- 6) rok trajanja;
- 7) posebni uslovi čuvanja i/ili upotrebe hrane, ako utiču na svojstva hrane i rok trajanja;
- 8) naziv i adresa/sedište subjekta u poslovanju hranom pod čijim se nazivom, odnosno poslovnim imenom hrana stavlja u promet, a koji je registrovan u Republici Srbiji;
- 9) zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla, u skladu sa članom 26. ovog pravilnika;
- 10) uputstvo za upotrebu, kada u nedostatku takvog uputstva ne bi bila moguća pravilna upotreba hrane;
- 11) stvarni sadržaj alkohola kod pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola;
- 12) nutritivna deklaracija;
- 13) oznaka serije ili lota;
- 14) kategorija kvaliteta ili klasa hrane, ako ta hrana, u skladu sa posebnim propisima, podleže kategorizaciji ili klasifikaciji.

Podaci iz stava 1. ovog člana navode se rečima i brojevima, a pored toga, mogu se označavati i piktogramima ili simbolima.

Dodatni obavezni podaci za određenu vrstu ili kategoriju hrane

Član 9

Pored podataka iz člana 8. ovog pravilnika na deklaraciji, za određenu vrstu ili kategoriju hrane, navode se i dodatni podaci u skladu sa Prilogom 2 - Hrana čija deklaracija treba da uključi jedan ili više dodatnih podataka, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 2).

Navođenje obaveznih informacija o hrani

Član 10

Obavezne informacije o hrani treba da budu lako dostupne i uočljive za svu hranu, u skladu sa ovim pravilnikom.

Podaci iz čl. 8. i 9. ovog pravilnika štampaju se na ambalaži ili na etiketi koja je pričvršćena za ambalažu na takav način da se ne može lako odvojiti od nje.

Podaci iz čl. 8. i 9. ovog pravilnika ispisuju se tako da obezbede jasnu čitljivost, i to slovima čija je visina data u Prilogu 3 - Definicija visine slova "x", koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 3).

Visina malih slova treba da odgovara visini slova "x" koja je jednaka ili veća od 1,2 mm, a za ambalažu čija je najveća površina do 80 cm² visina malih slova treba da odgovara visini slova "x", koja je jednaka ili veća od 0,9 mm.

Vidno polje

Član 11

Kod deklarisanja upakovane hrane, u istom vidnom polju nalaze se sledeći podaci:

- 1) naziv hrane;
- 2) neto količina;
- 3) stvarni sadržaj alkohola kod pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola.

U istom vidnom polju, pored podataka iz stava 1. ovog člana, ističu se i drugi podaci, ako je to propisano posebnim propisima.

Izostavljanje određenih obaveznih podataka

Član 12

Izuzetno od člana 8. stav 1. ovog pravilnika, u sledećim slučajevima obavezni su samo određeni podaci:

- 1) kod staklenih boca namenjenih ponovnoj upotrebi, ako imaju trajne oznake, a ne nalepnice, obruč ili privezak, obavezni su samo podaci iz člana 8. stav 1. tač. 1), 3), 5), 6) i 12).
- 2) kod hrane upakovane u ambalažu čija je najveća površina manja od 10 cm², obavezni su samo podaci iz člana 8. stav 1. tač. 1), 3), 5) i 6). Podatak iz člana 8. stav 1. tačka 2) ovog pravilnika navodi se na drugi način ili se daje na uvid krajnjem potrošaču, ako on to zahteva.

Na deklarisanje hrane upakovane u ambalažu iz stava 1. ovog člana ne primenjuju se odredbe člana 11. ovog pravilnika.

Nutritivna deklaracija nije obavezna za hranu navedenu u Prilogu 4 - Izuzeci od obaveznog navođenja nutritivne deklaracije, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 4), ukoliko to nije propisano posebnim propisima.

Spisak sastojaka i nutritivna deklaracija nisu obavezni za pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola, ukoliko to nije propisano posebnim propisima.

Prodaja na daljinu

Član 13

Ako je upakovana hrana ponuđena na prodaju sredstvima komunikacije na daljinu, obavezni podaci iz člana 8. stav 1. ovog pravilnika, osim roka trajanja, treba da budu dostupni pre zaključenja kupovine i navode se u prpratnom dokumentu prilikom prodaje na daljinu ili ih treba dati u nekom drugom jasno definisanom obliku koji subjekt u poslovanju hranom precizno određuje. Ako se koriste ti drugi oblici, subjekt u poslovanju hranom krajnjem potrošaču pruža obavezne podatke bez naplate dodatnih troškova.

Svi obavezni podaci treba da budu dostupni u trenutku isporuke.

Ako je neupakovana hrana ponuđena na prodaju sredstvima komunikacije na daljinu, podaci koji se, u skladu sa ovim pravilnikom, navode prilikom deklarisanja neupakovane hrane treba da budu dostupni u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana.

Na hranu ponuđenu na prodaju preko automata za prodaju hrane ne primenjuje se stav 1. ovog člana.

2. Opšti uslovi za deklarisanje neupakovane hrane

Član 14

Prilikom deklarisanja neupakovane hrane navodi se:

- 1) naziv pod kojim se hrana stavlja u promet;
- 2) podatak o sastojcima koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije;
- 3) podatak o subjektu u poslovanju hranom koji hranu pakuje na mestu prodaje krajnjem potrošaču.

Pored podataka iz stava 1. ovog člana navode se i sledeći podaci:

- 1) neto količina, kod pekarskih proizvoda, u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju parametri kvaliteta pekarskih proizvoda, koji se prodaju po komadu;
- 2) o roku trajanja - kod hrane koja je sa mikrobiološkog gledišta brzo kvarljiva hrana;
- 3) o načinu ulova ili uzgoja, i to rečima: "ulovljeno u moru" ili "ulovljeno u kopnenim vodama" ili "gajeno" - kod označavanja proizvoda ribarstva;

Ako je neupakovana hrana podvrgnuta jonizujućem zračenju ti podaci se navode na deklaraciji u skladu sa Prilogom 5 - Naziv hrane i podaci koji se navode uz naziv hrane, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 5).

Podaci iz st. 1-3. ovog člana treba da budu istaknuti jasno, vidljivo i čitljivo u skladu sa članom 10. st. 3. i 4. ovog pravilnika, i to na prodajnom mestu ili na posebnoj ambalaži, ako se hrana na prodajnom mestu drži u njoj.

Ostali podaci propisani članom 8. ovog pravilnika, gde je to primenljivo, navode se u pratećem dokumentu, koji je poslat pre isporuke hrane ili prati hranu prilikom isporuke. Ti podaci daju se na uvid krajnjem potrošaču, ako on to zahteva.

Subjekti u poslovanju hranom, u okviru svog poslovanja, obezbeđuju da se informacije o neupakovanoj hrani namenjenoj krajnjem potrošaču ili objektima javne ishrane, dostave subjektu u poslovanju hranom koji tu hranu prima kako bi, na zahtev krajnjeg potrošača, obezbedio dostupnost obaveznih informacija o hrani.

3. Bliži uslovi u pogledu navođenja obaveznih podataka

a) Naziv hrane

Određivanje naziva hrane

Član 15

Naziv hrane jeste propisani naziv.

U slučaju da naziv hrane nije propisan posebnim propisom ili ako takav propis ne postoji, naziv pod kojim se hrana stavlja u promet na teritoriji Republike Srbije može da bude:

- 1) uobičajen naziv hrane, ili
- 2) opisni naziv hrane.

Trgovačko ime, naziv marke proizvoda ili popularni naziv, kao i naziv koji je zaštićen pravima intelektualne svojine, ne može da zameni naziv hrane.

Posebne odredbe o nazivu hrane i podacima koji se navode uz naziv hrane, date su u Prilogu 5.

Korišćenje naziva hrane propisanog u zemlji porekla

Član 16

Naziv hrane pod kojim se hrana proizvodi i stavlja u promet u zemlji porekla može da se koristi i prilikom stavljanja u promet te hrane na teritoriji Republike Srbije.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, kada se primenom odredaba ovog pravilnika ne može na odgovarajući način identifikovati hrana da bi je krajnji potrošač u Republici Srbiji mogao razlikovati od druge hrane sa kojom bi se mogla zameniti, naziv pod kojim se ta hrana stavlja u promet prate i drugi opisni podaci i/ili znakovi, pod uslovom da se nalaze u neposrednoj blizini naziva.

Izuzetno od st. 1. i 2. ovog člana, naziv hrane pod kojim se hrana proizvodi i stavlja u promet u zemlji porekla ne može da se koristi u Republici Srbiji u slučaju da se hrana na koju se odnosi taj naziv razlikuje po svom sastavu ili proizvodnji od hrane poznate pod istim nazivom u Republici Srbiji, pod uslovom da se primenom odredbi st. 1. i 2. ovog člana ne može ta hrana identifikovati.

b) Spisak sastojaka

Navođenje sastojaka u spisku sastojaka

Član 17

Na deklaraciji, ispred spiska sastojaka, navodi se reč: "sastojci". U spisku sastojaka navode se svi sastojci hrane, prema opadajućem redosledu, a na osnovu mase tih sastojaka koja je utvrđena u vreme njihove upotrebe pri proizvodnji hrane.

Sastojci se navode pod svojim specifičnim nazivom, u skladu sa čl. 15. i 16. i Prilogom 5 ovog pravilnika.

Svi sastojci prisutni u obliku proizvedenih nanomaterijala navode se u spisku sastojaka. Posle naziva tih sastojaka, u zagradi, navodi se reč "nano".

Pravila za navođenje sastojaka hrane iz st. 1-3. ovog člana data su u Prilogu 6 - Navođenje i označavanje sastojaka, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 6).

Ako su vitamini i minerali dodati u hranu navodi se hemijski izvor vitamina i minerala u skladu sa Prilogom 7 - Hemijski izvori vitamina i minerala koji se dodaju hrani, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 7).

Slučajevi u kojima nije potrebno navoditi spisak sastojaka

Član 18

Spisak sastojaka nije potrebno navoditi kod sledeće hrane:

- 1) svežeg voća i povrća, uključujući krompir, koje nije oljušteno, rasečeno ili obrađeno na sličan način;
- 2) gazirane vode, čiji opis navodi da je gazirana;
- 3) sirćeta koje je proizvedeno isključivo od jedne sirovine koja je navedena u proizvodu, pod uslovom da mu nije dodat ni jedan drugi sastojak;
- 4) sira, maslaca, fermentisanog mleka i pavlake, pod uslovom da su im dodati samo mlečni sastojci, enzimi i mikrobiološke kulture koji su neophodni za njihovu proizvodnju, osim soli koja je potrebna za proizvodnju svežeg i topljenog sira;
- 5) hrane koja sadrži samo jedan sastojak, kada je naziv hrane identičan nazivu sastojaka, ili kada naziv hrane omogućava jasno prepoznavanje prirode sastojaka.

Sastojci hrane koje nije potrebno navoditi u spisku sastojaka

Član 19

U spisku sastojaka nije potrebno navoditi:

- 1) komponente sastojka hrane koje su privremeno izdvojene tokom procesa proizvodnje hrane, a posle toga su ponovo vraćene u sastojak hrane u onoj količini koja odgovara njihovom izvornom delu;
- 2) aditive i enzime koji su u hrani prisutni zato što su prisutni u jednom ili više sastojaka te hrane, a u skladu sa pravilom za prenete aditive, definisanim propisom kojim se uređuju prehrambeni aditivi, pod uslovom da u gotovom proizvodu nemaju nikakvu tehnološku funkciju;
- 3) aditive i enzime koji se upotrebljavaju kao pomoćna sredstva u procesu proizvodnje hrane;
- 4) nosače i supstance koje nisu aditivi, ali se upotrebljavaju na isti način i u iste svrhe kao nosači i koje se upotrebljavaju samo u potrebnim odgovarajućim količinama;
- 5) supstance koje nisu aditivi ali se upotrebljavaju na isti način i u iste svrhe kao pomoćne supstance u procesu proizvodnje hrane i prisutne su u gotovom proizvodu, čak i u promenjenom obliku;

6) vodu, ukoliko je korišćena u toku procesa proizvodnje isključivo za rekonstituisanje sastojka u koncentrisanoj ili dehidriranoj formi;

7) vodu u slučaju tečnog naliva, koji se obično ne konzumira.

v) Sastojci koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije

Član 20

Pri navođenju na deklaraciji, podaci iz člana 8. stav 1. tačka 3) ovog pravilnika treba da ispune sledeće uslove:

1) da budu navedeni u spisku sastojaka u skladu sa članom 17. stav 1. ovog pravilnika i sa tačnim navođenjem naziva sastojka koji može da izazove alergije i/ili intolerancije, u skladu sa Prilogom 1 ovog pravilnika;

2) nazivi sastojaka iz Priloga 1 ovog pravilnika, naglašavaju se drugačijim fontom, stilom ili bojom pozadine, tako da se jasno razlikuju od ostalih sastojaka sa spiska sastojaka.

U nedostatku spiska sastojaka, navođenje podataka iz člana 8. stav 1. tačka 3) ovog pravilnika uključuje reč: "sadrži" posle koje se navode nazivi sastojaka iz Priloga 1 ovog pravilnika.

Kada nekoliko sastojaka ili pomoćnih sredstava u procesu proizvodnje potiče od jednog sastojka navedenog u Prilogu 1 ovog pravilnika, tada se svaki sastojak ili pomoćno sredstvo navode u skladu sa stavom 1. ovog člana.

Podatke iz člana 8. stav 1. tačka 3) ovog pravilnika nije potrebno navoditi ako naziv hrane pod kojim se hrana stavlja na tržište jasno upućuje na taj sastojak.

Izuzetno od člana 19. stav 1. tač. 2)-5) ovog pravilnika, svaka supstanca upotrebljena u proizvodnji hrane koja je prisutna u gotovom proizvodu čak i u promenjenom obliku, a potiče od sastojaka iz Priloga 1 ovog pravilnika, smatra se sastojkom i navodi se uz jasan navod naziva sastojka od koga potiče.

g) Navođenje količine sastojaka

Član 21

Navođenje količine sastojaka ili kategorije sastojaka vrši se u slučajevima kada se taj sastojak ili kategorija sastojaka:

1) navodi u nazivu hrane pod kojim se ta hrana stavlja u promet ili ako takav naziv hrane krajnjeg potrošača navodi na taj sastojak, ili

2) naglašava rečima, slikama ili crtežima, ili

3) smatra bitnim za osobine hrane i njeno razlikovanje od druge hrane sa kojom bi mogla da se zameni zbog svog naziva ili izgleda.

Pravila za navođenje količine sastojaka iz stava 1. ovog člana, uključujući i posebne slučajeve u kojima nije potrebno navesti količinu određenih sastojaka, data su u Prilogu 8 - Navođenje količine sastojaka, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 8).

d) Neto količina

Član 22

Neto količina je količina punjenja, odnosno količina hrane pre pakovanja izražena brojčanom vrednošću i jedinicom fizičke veličine.

Neto količina upakovane hrane izražava se:

1) u jedinicama za tečnost: litar (l), centilitar (cl) ili mililitar (ml) - kod tečnosti;

2) u jedinicama za masu: kilogram (kg) ili gram (g) - kod drugih proizvoda.

Izuzetno od stava 2. ovog člana količina punjenja upakovane hrane može da bude izražena i na drugi način, u skladu sa posebnim propisima.

Pravila za navođenje neto količine iz stava 1. ovog člana, uključujući i posebne slučajeve u kojima nije potrebno navesti neto količinu, data su u Prilogu 9 - Navođenje neto količine, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 9).

d) Rok trajanja

Navođenje roka trajanja

Član 23

Rok trajanja hrane je datum do kojeg hrana zadržava svoja karakteristična svojstva pri odgovarajućem čuvanju i skladištenju.

Rok trajanja navodi se rečima:

- 1) "najbolje upotrebiti do..." - kada datum uključuje oznaku dana;
- 2) "najbolje upotrebiti do kraja" - u ostalim slučajevima.

Posle reči iz stava 2. ovog člana navodi se datum ili podatak o tome gde se datum nalazi na ambalaži.

Izuzetno od stava 2. ovog člana rok trajanja hrane koja je sa mikrobiološkog stanovišta brzo kvarljiva i koja posle kraćeg vremenskog perioda može da predstavlja neposrednu opasnost za zdravlje ljudi navodi se rečima: "upotrebljivo do" posle čega se navodi datum ili podatak o tome gde se datum nalazi na ambalaži.

Pravila za navođenje roka trajanja i datuma zamrzavanja, kao i slučajevi u kojima nije potrebno navođenje roka trajanja data su u Prilogu 10 - Navođenje roka trajanja i datuma zamrzavanja, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 10).

e) Posebni uslovi čuvanja ili upotrebe hrane

Član 24

U slučajevima u kojima hrana zahteva posebne uslove čuvanja i/ili upotrebe, te uslove treba navesti na deklaraciji.

Kako bi se obezbedilo odgovarajuće čuvanje ili upotreba hrane nakon otvaranja ambalaže, prema potrebi se na ambalaži i/ili etiketi, navode uslovi čuvanja i/ili rok za upotrebu hrane nakon otvaranja.

ž) Uputstvo za upotrebu hrane

Član 25

Uputstvo za upotrebu hrane navodi se na način kojim se obezbeđuje odgovarajuća i pravilna upotreba hrane.

z) Zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla

Član 26

Zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla navodi se na deklaraciji za:

- 1) svinjsko meso - sveže, rashlađeno ili zamrznuto, obuhvaćeno tarifnom oznakom 0203 u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife;
- 2) ovčije i kozje meso - sveže, rashlađeno ili zamrznuto, obuhvaćeno tarifnom oznakom 0204 u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife;
- 3) meso i ostale jestive klanične proizvode od živine iz tarifnog broja 0105 - sveže, rashlađeno ili zamrznuto, obuhvaćeni tarifnom oznakom ex 0207, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife;
- 4) goveđe meso i druge klanične proizvode od goveđeg mesa koji su obuhvaćeni tarifnim oznakama 0201, 0202, 0206 10 95 i 0206 29 91, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife;
- 5) med, u skladu sa propisima kojim se uređuje kvalitet meda;

6) voće i povrće - sveže, sušeno i zamrznuto;

7) ribu i proizvode ribarstva obuhvaćene glavom tri i tarifnim oznakama 1504, 1603, 1604, 1605, 1902 20 10, 2301 20, 2309 90 10, 0511 91 10, 0511 91 90 i 1212 21, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife;

8) maslinovo ulje, u skladu sa propisima kojim se uređuje kvalitet jestivog maslinovog ulja i jestivog ulja komine masline;

9) jaja i proizvode od jaja, obuhvaćene tarifnim oznakama 0407 11 00, 0407 19 11, 0407 19 19, 0407 21 00, 0407 29 10, 0407 90 10, 0408 11 80, 0408 19 81, 0408 19 89, 0408 91 80 i 0408 99 80, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife.

Zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla navodi se i u drugim slučajevima ako bi izostavljanje tog podatka dovelo potrošača u zabludu u pogledu zemlje ili mesta porekla hrane, a posebno ako bi informacije o hrani ili deklaracija u celini, mogle ukazati na to da hrana potiče iz druge zemlje ili mesta porekla.

Ako su zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla navedeni, ali ne odgovaraju zemlji porekla ili zemlji i mestu porekla glavnog sastojka hrane, potrebno je:

1) navesti i zemlju porekla ili zemlju i mesto porekla glavnog sastojka, ili

2) navesti da se zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla glavnog sastojka razlikuju od zemlje porekla ili zemlje i mesta porekla hrane.

Način navođenja zemlje porekla ili zemlje i mesta porekla glavnog sastojka dat je u Prilogu 10a - Način navođenja zemlje porekla ili zemlje i mesta porekla glavnog sastojka, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Primenam ovog člana ne isključuje zahteve deklarisanja koji su propisani posebnim propisima.

Odredbe ovog člana ne primenjuju se na oznake geografskog porekla uređene zakonom kojim se uređuju oznake geografskog porekla, zakonom kojim se uređuju jaka alkoholna pića, odnosno zakonom kojim se uređuje vino, na oznake zaštićene u skladu sa međunarodnim sporazumima, kao ni na registrovane žigove, ako ti žigovi čine oznaku porekla, u skladu sa zakonom kojim se uređuju žigovi.

i) Sadržaj alkohola

Član 27

Stvarni sadržaj alkohola, odnosno stvarna alkoholna jačina izražena zapreminom, navodi se kod svih pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, stvarni sadržaj alkohola za pića obuhvaćena carinskim tarifnim brojem 22 04, a u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife, označava se u skladu sa posebnim propisima kojima se uređuje kvalitet, deklarisanje i označavanje vina.

Stvarni sadržaj alkohola za pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola, izuzev onih iz stava 2. ovog člana, navodi se u skladu sa Prilogom 11 - Sadržaj alkohola, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 11).

j) Serija ili lot

Označavanje serije

Član 28

Hrana koja se stavlja u promet ima oznaku pripadajuće serije ili lota (u daljem tekstu: serija).

Serija podrazumeva grupu jedinica hrane koja je prerađena, proizvedena ili pakovana u gotovo jednakim uslovima.

Seriju određuje i označava subjekt u poslovanju hranom koji hranu proizvodi i/ili pakuje i/ili prvi put stavlja u promet.

Oznaka serije sastoji se od broja serije ispred kojeg stoji veliko slovo "L", a koja se stavlja na ambalažu prethodno upakovane hrane ili na etiketu koja ide uz nju.

U slučaju neupakovane hrane oznaka serije stavlja se na posebnu ambalažu ako se hrana na prodajnom mestu drži u njoj ili u nedostatku adekvatne ambalaže, na prateći dokument.

U slučajevima u kojima oznaka serije može jasno da se razlikuje od ostalih oznaka, može da se navede samo broj serije.

Slučajevi u kojima nije potrebno navođenje serije

Član 29

Izuzetno od odredbe člana 28. stav 1. ovog pravilnika, označavanje serije nije potrebno u slučaju:

- 1) poljoprivrednih proizvoda koji se prodaju ili isporučuju na privremeno skladištenje, pripremu ili pakovanje, koji su namenjeni za dalju preradu i koji se sakupljaju neposredno na mestu pripreme i dalje prerade;
- 2) kada se hrana nudi na prodaju krajnjem potrošaču kao neupakovana ili pakovana na zahtev krajnjeg potrošača na mestu prodaje ili je prepakovana za neposrednu prodaju;
- 3) kada je hrana upakovana u ambalažu čija je površina najveće stranice manja od 10 cm²;
- 4) pojedinačnog pakovanja, ako se oznaka serije nalazi na zbirnom pakovanju.

Oznaku serije nije potrebno navoditi u slučaju hrane koja je označena rokom trajanja koji sadrži dan i mesec i godinu, u tom redosledu.

Pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola

Član 30

Kod pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola nije potrebno navoditi spisak sastojaka, osim u slučajevima kada je to propisano posebnim propisima.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ako piće sadrži sastojke iz Priloga 1 ovog pravilnika, ti sastojci se navode na deklaraciji, tako što se ispred naziva takvog sastojka navodi reč: "sadrži".

4. Nutritivna deklaracija

Sadržaj nutritivne deklaracije

Član 31

Obavezna nutritivna deklaracija sadrži sledeće podatke:

- 1) energetska vrednost;
- 2) količinu masti, zasićenih masnih kiselina, ugljenih hidrata, šećera, proteina i soli.

Kada je primenljivo, u neposrednoj blizini nutritivne deklaracije može da se nalazi izjava da je sadržaj soli isključivo posledica prirodno prisutnog natrijuma.

Sadržaj obavezne nutritivne deklaracije iz stava 1. ovog člana može da se dopuni navođenjem količine jedne ili više hranljivih materija, i to:

- 1) mononezasićenih masnih kiselina;
- 2) polinezasićenih masnih kiselina;
- 3) poliola;
- 4) skroba;
- 5) vlakana;

6) bilo kog vitamina ili minerala iz Priloga 12 Deo A tačka 1. ovog pravilnika, koji su prisutni u značajnim količinama, kako je utvrđeno u Prilogu 12 Deo A tačka 2. ovog pravilnika.

Kada označavanje upakovane hrane uključuje obaveznu nutritivnu deklaraciju iz stava 1. ovog člana, na deklaraciji se može ponoviti jedan od podataka:

1) energetska vrednost, ili

2) energetska vrednost zajedno sa količinama masti, zasićenih masnih kiselina, šećera i soli.

Ako deklaracija pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola sadrži nutritivnu deklaraciju, izuzetno od člana 37. stav 1. ovog pravilnika, može da se navede samo energetska vrednost.

Ako deklaracija neupakovane hrane sadrži nutritivnu deklaraciju, izuzetno od člana 37. stav 1. ovog pravilnika, može da se navede samo:

1) energetska vrednost, ili

2) energetska vrednost zajedno sa količinama masti, zasićenih masnih kiselina, šećera i soli.

Područje primene

Član 32

Odredbe ovog pravilnika kojima se uređuje nutritivna deklaracija ne primenjuju se na:

1) dodatke ishrani definisane propisom kojim je uređena oblast dodataka ishrani (dijetetski suplementi);

2) prirodne mineralne vode, prirodne izvorske vode i stone vode.

Odredbe ovog pravilnika kojima se uređuje nutritivna deklaracija primenjuju se na hranu za odojčad i malu decu, hranu za posebne medicinske namene i hranu za osobe na dijeti za mršavljenje namenjenu kao zamena za kompletnu dnevnu ishranu, ako posebnim propisima nije drugačije uređeno.

Izračunavanje energetske vrednosti hrane

Član 33

Energetska vrednost koja se navodi na deklaraciji izračunava se na osnovu konverzionih faktora datih u Prilogu 13 - Konverzioni faktori, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 13).

Energetska vrednost i količina hranljivih materija iz člana 31. ovog pravilnika koja se navodi na deklaraciji odnosi se na hranu u prodaji.

Energetska vrednost i količina hranljivih materija mogu se odnositi i na hranu posle pripreme, pod uslovom da su uputstva za pripremu hrane dovoljno detaljna i da se informacije odnose na hranu pripremljenu za konzumiranje.

Navedene vrednosti su u odnosu na svaki pojedinačni slučaj, prosečne vrednosti koje se dobijaju na osnovu:

1) analize hrane proizvođača;

2) proračuna na osnovu poznatih ili stvarnih prosečnih vrednosti upotrebljenih sastojaka, ili

3) proračuna iz utvrđenih i opšte prihvaćenih podataka.

Izražavanje energetske vrednosti i količine hranljivih materija na 100 g ili 100 ml

Član 34

Energetska vrednost i količina hranljivih materija iz člana 31. ovog pravilnika, izražava se u mernim jedinicama navedenim u Prilogu 14 - Navođenje i prikazivanje hranljivih vrednosti, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 14).

Energetska vrednost i količina hranljivih materija iz člana 31. ovog pravilnika izražava se na 100 g ili 100 ml.

Ako postoji, navod o vitaminima i mineralima navodi se u skladu sa stavom 2. ovog člana, ali i kao procenat od referentnog unosa iz Priloga 12 Deo A tačka 1. ovog pravilnika, na 100 g ili 100 ml.

Energetska vrednost i količina hranljivih materija iz člana 31. st. 1, 4, 5. i 6. ovog pravilnika, pored načina izražavanja iz stava 2. ovog člana, mogu se po potrebi izraziti kao procenat od referentnog unosa iz Priloga 12 - Referentni unosi, Deo B - Referentni unos energije i odabranih hranljivih sastojaka osim vitamina i minerala (odrasli), koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo (u daljem tekstu: Prilog 12 Deo B), na 100 g ili 100 ml. U tom slučaju, u neposrednoj blizini tog podatka navodi se izjava: "Referentni unos za prosečnu odraslu osobu (8 400 kJ /2 000 kcal)".

Izražavanje energetske vrednosti i količine hranljivih materija po porciji ili potrošačkoj jedinici

Član 35

Energetska vrednost i količina hranljivih materija iz člana 31. ovog pravilnika, može da se izrazi po porciji i/ili potrošačkoj jedinici koju krajnji potrošač lako raspoznaje, pod uslovom da je količina porcije ili potrošačke jedinice data na etiketi i da je na ambalaži naznačen broj porcija i/ili potrošačkih jedinica, u sledećim slučajevima:

- 1) pored oblika izražavanja na 100 g ili 100 ml iz člana 34. stav 2.;
- 2) pored oblika izražavanja na 100 g ili 100 ml za vitamine i minerale, iz člana 34. stav 3.;
- 3) pored ili umesto oblika izražavanja na 100 g ili 100 ml iz člana 34. stav 4.

Izuzetno od člana 34. stav 2. ovog pravilnika, u slučajevima iz člana 31. stav 4. tačka 2) ovog pravilnika, količina hranljivih materija i/ili procenat referentnog unosa iz Priloga 12 Deo B ovog pravilnika, može se izraziti samo po porciji ili potrošačkoj jedinici. U tom slučaju, energetska vrednost se izražava na 100 g ili 100 ml i po porciji ili potrošačkoj jedinici.

Izuzetno od člana 34. stav 2. ovog pravilnika, u slučajevima iz člana 31. stav 6. ovog pravilnika, energetska vrednost i količina hranljivih materija i/ili procenat referentnog unosa iz Priloga 12 Deo B ovog pravilnika, može se izraziti samo po porciji ili potrošačkoj jedinici.

Porcija ili potrošačka jedinica navodi se u neposrednoj blizini nutritivne deklaracije.

Prikazivanje energetske vrednosti i količine hranljivih materija

Član 36

Podaci iz člana 31. st. 1. i 3. ovog pravilnika nalaze se u istom vidnom polju i prikazuju se zajedno, u obliku tabele sa brojevima ili navedeni u linijskom obliku ako je površina ambalaže mala. Podaci se navode redosledom datim u Prilogu 14 ovog pravilnika.

Podaci iz člana 31. stav 4. ovog pravilnika prikazuju se u glavnom vidnom polju, upotrebom slova čija je veličina definisana članom 10. stav 3. ovog pravilnika. Ovi podaci mogu se prikazati u tabelarnom, linijskom ili drugom obliku.

Podaci iz člana 31. st. 5. i 6. ovog pravilnika mogu se prikazati u tabelarnom, linijskom ili drugom obliku.

Ako su energetska vrednost ili količina jedne ili više hranljivih materija u proizvodu zanemarljivi, podaci o tome mogu se zameniti izjavom "Sadrži zanemarljive količine..", koja se navodi u neposrednoj blizini nutritivne deklaracije, ako ona postoji.

IV DOBROVOLJNE INFORMACIJE O HRANI

Navođenje dobrovoljnih informacija o hrani

Član 37

Ako se podaci iz čl. 8. i 9. ovog pravilnika pružaju dobrovoljno treba da ispune uslove iz čl. 15-36. ovog pravilnika.

Informacije o hrani koje se pružaju dobrovoljno navode se:

- 1) na način kojim se ne obmanjuje krajnji potrošač, u skladu sa članom 4. ovog pravilnika;
- 2) tako da budu tačne, jasne i lako razumljive;

3) tako da budu zasnovane na relevantnim naučnim podacima, kada je to potrebno.

Informacija o odsutnosti ili smanjenoj prisutnosti glutena u hrani navodi se u skladu sa propisom kojim se uređuje zdravstvena ispravnost dijetetskih proizvoda.

U slučaju nenamernog prisustva sastojaka koji su poreklom od toplokrvnih životinja, na posnoj hrani mogu se istovremeno navesti reč: "posno" i informacija o mogućem prisustvu sastojaka koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije, koji su rezultat unakrsnog kontakta sa sastojcima posne hrane, ako su preduzete sve mere predostrožnosti u skladu sa dobrom proizvođačkom i higijenskom praksom.

Prikazivanje dobrovoljnih informacija o hrani

Član 38

Dobrovoljne informacije o hrani ne mogu zauzimati prostor na deklaraciji koji je namenjen obavezanim informacijama o hrani.

Aluzije

Član 39

Kod deklarisanja i reklamiranja hrane aluzija na kategoriju jakog alkoholnog pića ili geografsku oznaku jakog alkoholnog pića ne može se nalaziti u istom redu kao trgovačko ime, naziv marke proizvoda ili popularni naziv, kao i naziv koji je zaštićen pravima intelektualne svojine.

V ZAVRŠNE ODREDBE

Prestanak važenja ranijeg propisa

Član 40

Danom početka primene ovog pravilnika prestaju da važe Pravilnik o deklarisanju, označavanju i reklamiranju hrane ("Službeni glasnik Republike Srbije", br. 85/13 i 101/13), osim odredbe člana 47. tog pravilnika i Pravilnik o kvalitetu usitnjenog mesa, poluproizvoda od mesa i proizvoda od mesa ("Službeni glasnik RS", br. 94/15 i 104/15) u delu koji se odnosi na sadržaj kolagena u proteinima usitnjenog mesa.

Stupanje na snagu

Član 41

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", a primenjuje se od 15. juna 2018. godine.

Samostalni članovi Pravilnika o izmeni Pravilnika o deklarisanju, označavanju i reklamiranju hrane

("Sl. glasnik RS", br. 16/2018)

Član 2

Hrana upakovana u ambalažu i deklarirana, odnosno označena do dana početka primene ovog pravilnika, a koja ne ispunjava uslove propisane ovim pravilnikom, može se staviti u promet do isteka roka trajanja, a najkasnije do 31. decembra 2018. godine.

Član 3

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", a primenjuje se od 15. juna 2018. godine.

Samostalni član Pravilnika o dopuni Pravilnika o deklarisanju, označavanju i reklamiranju hrane

("Sl. glasnik RS", br. 17/2020)

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", a primenjuje se od 1. marta 2020. godine.

Samostalni član Pravilnika o dopunama Pravilnika o deklarisanju, označavanju i reklamiranju hrane

("Sl. glasnik RS", br. 118/2020)

Član 5

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", osim odredaba člana 1. stav 1, čl. 2. i 4, koje se primenjuju od 1. marta 2022. godine.

Prilog 1 SASTOJCI KOJI MOGU DA IZAZOVU ALERGIJE I/ILI INTOLERANCIJE

Sastojci koji mogu da izazovu alergije i/ili intolerancije su:

1) žitarice koje sadrže gluten, tj. pšenica (poput pira i pšenice khorasan), raž, ječam, ovas i varijeteti dobijeni njihovim ukrštanjem, kao i proizvodi od tih žitarica, osim:

- (1) glukoznog sirupa na bazi pšenice, uključujući i dekstrozu⁽¹⁾,
- (2) maltodekstrina na bazi pšenice⁽¹⁾,
- (3) glukoznih sirupa na bazi ječma,
- (4) žitarica koje se koriste za proizvodnju alkoholnih destilata, uključujući etil alkohol poljoprivrednog porekla;

2) ljuskari (rakovi) i proizvodi od ljuskara;

3) jaja i proizvodi od jaja;

4) riba i proizvodi ribarstva osim:

- (1) ribljeg želatina koji se koristi kao nosač za vitamine i karotenoidne pripravke,
- (2) ribljeg želatina ili želatina iz ribljeg mehura (Isinglass) za bistrenje piva i vina;

5) kikiriki i proizvodi od kikirikija;

6) soja i proizvodi od soje, osim:

- (1) potpuno rafinisanog sojinog ulja i masti⁽¹⁾,
- (2) prirodnog ekstrakta bogatog tokoferolima (E 306), prirodnog D-alfa tokoferola, D-alfa tokoferola acetata, D-alfa tokoferolsukcinata poreklom iz soje,
- (3) izdvojenog fitosterola i fitosterola estri iz ulja soje,
- (4) biljnog stanola estara proizvedenog iz sterola ulja soje;

7) mleko i proizvodi od mleka (uključujući laktozu), osim:

- (1) surutke koja se koristi za proizvodnju alkoholnih destilata uključujući etil alkohol poljoprivrednog porekla,
- (2) laktitola;

8) jezgrasto voće: badem (*communis L.*), lešnik (*Corylus avellana*), orah (*Juglans regia*), indijski orah (*Anacardium occidentale*), pekan orah (*Carya illinoensis*), brazilski orah (*Bertholettia excelsa*), pistač (*Pistacia vera*), makadamia orah i Queensland orah (*Maccadamia ternifolia*) i njihovi proizvodi, osim:

- (1) jezgrastog voća koje se koristi za proizvodnju alkoholnih destilata uključujući etil alkohol poljoprivrednog porekla;
- 9) celer i proizvodi od celera;
- 10) slačica i proizvodi od slačice;
- 11) seme susama i proizvodi od susama;
- 12) sumpor-dioksid i sulfiti u koncentracijama većim od 10 mg/kg ili 10 mg/l izraženo kao SO₂, koji se izračunava za proizvode koji su spremni za potrošnju ili koji su rekonstituisani u skladu sa uputstvom proizvođača;
- 13) lupina i proizvodi od lupine;
- 14) školjkaši i ostali mekušci i njihovi proizvodi.

⁽¹⁾ I njihovih proizvoda, u slučaju da proces kojem su podvrgnuti neće povisiti nivo koji uzrokuje alergije za odgovarajući proizvod od koga potiču, a koji je procenjen od strane EFSA-e.

Prilog 2

HRANA ČIJA OZNAKA TREBA DA UKLJUČI JEDAN ILI VIŠE DODATNIH PODATAKA

VRSTA ILI KATEGORIJA HRANE	DODATNI PODACI - NAVODI
Prehrambeni proizvodi pakovani u određenim gasovima	
1.1. Prehrambeni proizvodi čiji je rok trajanja produžen uz pomoć gasova za pakovanje koji su definisani propisom kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva.	"pakovano u zaštitnoj atmosferi"
2. Prehrambeni proizvodi koji sadrže zaslađivače	
2.1. Prehrambeni proizvodi koji sadrže zaslađivač ili zaslađivače koji su u skladu sa važećim propisom kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva.	"sa zaslađivačem/zaslađivačima", ovaj navod treba da bude uz naziv hrane.
2.2. Prehrambeni proizvodi koji istovremeno sadrže i dodati šećer ili šećere i zaslađivač ili zaslađivače koji su u skladu sa propisom kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva.	"sa šećerom/šećerima i zaslađivačem/zaslađivačima" ova izjava se dodaje nazivu hrane.
2.3. Prehrambeni proizvodi koji sadrže aspartam/aspartam-acesulfam, u skladu sa propisom kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva.	"sadrži aspartam (izvor fenilalanina)" treba da se navede na etiketi ako su aspartam/aspartam-acesulfam so navedeni u spisku sastojaka samo E brojem. "sadrži izvor fenilalanina" treba da se navede na etiketi u slučajevima kada je aspartam/aspartam-acesulfam so naveden u spisku sastojaka svojim specifičnim nazivom.
2.4. Prehrambeni proizvodi koji sadrže više od 10% dodatih poliola sa pozitivne liste aditiva, u skladu sa propisom kojim se uređuje upotreba prehrambenih aditiva.	"prekomerna upotreba može da izazove laksativni efekat".
3. Prehrambeni proizvodi koji sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijumovu so	
3.1. Konditorski proizvodi ili pića koja sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijumovu so usled dodavanja supstance/supstanci kao takve ili sladića (slatkog korena) <i>Glycyrrhiza glabra</i> , u koncentracijama od 100 mg/kg ili 10 mg/l ili višim.	"sadrži sladić" dodaje se odmah iza spiska sastojaka, osim ako je izraz "sladić" već uključen u spisak sastojaka ili u naziv hrane. U odsustvu spiska sastojaka, ova napomena se navodi posle naziva hrane.
3.2. Konditorski proizvodi koji sadrže	"sadrži sladić - osobe sa povišenim krvnim pritiskom trebalo bi da

glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijumovu so usled dodavanja supstance/supstanci kao takvih ili sladića <i>Glycyrrhiza glabra</i> , u koncentracijama od 4 g/kg ili višim.	izbegavaju prekomernu upotrebu" dodaje se odmah iza spiska sastojaka. U odsustvu spiska sastojaka, ta napomena dopunjuje naziv hrane.
3.3. Pića koja sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijumovu so usled dodavanja supstance/supstanci kao takvih ili sladića <i>Glycyrrhiza glabra</i> u koncentracijama od 50 mg/l ili višim, ili od 300 mg/l ili višim u slučaju pića sa sadržajem alkohola 1,2% vol i više ⁽¹⁾ .	"sadrži sladić - osobe sa povišenim krvnim pritiskom trebalo bi da izbegavaju prekomernu upotrebu" navodi se odmah iza spiska sastojaka. U odsustvu spiska sastojaka, ta napomena dopunjuje naziv hrane.
4. Pića sa visokim sadržajem kofeina ili hrana sa dodatkom kofeina	
4.1. Pića, osim pića na bazi kafe, čaja ili ekstrakata kafe ili čaja čiji naziv sadrži izraz "kafa" ili "čaj", koja su: - namenjena upotrebi bez promene i sadrže kofein, iz bilo kog izvora, u količini većoj od 150 mg/l, ili - u koncentrovanom ili dehidriranom obliku koja nakon rekonstitucije sadrže kofein, iz bilo kog izvora, u količini većoj od 150 mg/l.	"Visok sadržaj kofeina. Ne preporučuje se deci, trudnicama ili dojiljama" treba da stoji u istom vidnom polju kao i naziv pića, nakon čega se u skladu sa članom 10. stav 4. ovog pravilnika, u zagradi navodi sadržaj kofeina izražen u mg na 100 ml.
4.2. Prehrambeni proizvodi osim pića, u koje se kofein dodaje u fiziološke svrhe.	Napomena "Sadrži kofein. Ne preporučuje se deci, trudnicama ili dojiljama" treba da stoji u istom vidnom polju kao i naziv hrane, nakon čega se u skladu sa članom 10. stav 4. ovog pravilnika, u zagradi navodi sadržaj kofeina izražen u mg na 100 g/ml. U slučaju dodatka hrani, sadržaj kofeina se izražava po porciji koja je na deklaraciji preporučena za dnevnu potrošnju.
5. Prehrambeni proizvodi kojima su dodati fitosteroli, estri fitosterola, fitostanoli ili estri fitostanola	
5.1. Prehrambeni proizvodi ili sastojci hrane kojima su dodati fitosteroli, estri fitosterola, fitostanoli ili estri fitostanola.	1) Napomena "sa dodatim biljnim sterolima" ili "sa dodatim biljnim stanolima" u istom vidnom polju kao i naziv hrane; 2) količina dodatih fitosterola, estara fitosterola, fitostanola ili estara fitostanola (izražena u % ili g slobodnog biljnog sterola/biljnog stanola po 100 g ili 100 ml hrane) navodi se u sklopu spiska sastojaka; 3) navodi se napomena da hrana nije namenjena osobama koje ne moraju da kontrolišu nivo holesterola u krvi; 4) navodi se napomena da osobe koje koriste lekove za snižavanje holesterola treba da upotrebljavaju proizvod samo uz medicinski nadzor; 5) navodi se lako uočljiva napomena da hrana nije prikladna za trudnice, dojilje i decu mlađu od pet godina; 6) navodi se preporuka da se hrana koristi kao deo balansirane i raznovrsne ishrane, uključujući redovan unos voća i povrća radi održavanja nivoa karotenoida; 7) u istom vidnom polju u kom se navodi napomena iz tačke 3) navodi se napomena da treba izbegavati upotrebu više od 3 g dnevno dodatih biljnih sterola/biljnih stanola; 8) navodi se definicija porcije date hrane ili sastojka hrane (poželjno u g ili ml) sa količinom biljnih sterola/biljnih stanola koje sadrži svaka porcija.
6. Zamrznuto meso, zamrznuti poluproizvodi od mesa i zamrznuti neprerađeni proizvodi ribarstva	
6.1. Zamrznuto meso, zamrznuti poluproizvodi od mesa i zamrznuti neprerađeni proizvodi ribarstva.	Navodi se datum zamrzavanja ili datum prvog zamrzavanja u slučajevima kada je proizvod bio zamrznut više puta, u skladu sa Prilogom 10 ovog pravilnika.
⁽¹⁾ Koncentracije se odnose na proizvode koji su spremni za upotrebu ili rekonstituisani u skladu sa uputstvima proizvođača.	

Prilog 3 DEFINICIJA VISINE SLOVA "x"

VISINA SLOVA "x"

Legenda

1	Gornja linija slova
2	Visina velikih slova
3	Srednja linija
4	Osnovna linija teksta
5	Donja linija slova
6	Visina slova "x"
7	Veličina slova

Prilog 4 IZUZECI OD OBAVEZNOG NAVOĐENJA NUTRITIVNE DEKLARACIJE

Navođenje nutritivne deklaracije nije obavezno kod:

- 1) neprerađenih proizvoda koji sadrže jedan sastojak ili jednu kategoriju sastojaka;
- 2) prerađenih proizvoda koji su podvrgnuti samo jednom postupku prerade i to zrenju i koji sadrže jedan sastojak ili jednu kategoriju sastojaka;
- 3) vode namenjene za konzumiranje, uključujući vodu čiji su jedini dodati sastojci ugljen-dioksid i/ili arome;
- 4) začinsko bilje, začini ili njihove mešavine;
- 5) soli i zamene za so;
- 6) stonih zaslađivača;
- 7) kafe, ekstrakta kafe i ekstrakta cikoriije;
- 8) biljnih i voćnih infuza, čaja, čaja bez kofeina, instant čaja ili čaja rastvorljivog u vodi ili ekstrakta čaja, instant čaja ili čaja rastvorljivog u vodi ili ekstrakta čaja bez kofeina, kome nisu dodati drugi sastojci osim aroma koje ne menjaju hranljivu vrednost čaja;
- 9) fermentisanog sirćeta i zamene za sirće, uključujući one čiji su jedini dodati sastojci arome;
- 10) aroma;
- 11) prehrambenih aditiva;
- 12) pomoćnih sredstava u procesu proizvodnje;
- 13) prehrambenih enzima;
- 14) želatina;
- 15) sredstva za želiranje džema;
- 16) kvasca;
- 17) žvakaće gume;
- 18) hrane u ambalaži čija je najveća površina manja od 25 cm²;
- 19) hrane, uključujući hranu iz domaće proizvodnje, koju proizvođač malih količina, direktno isporučuje krajnjem potrošaču ili lokalnim maloprodajnim trgovinama koje direktno snabdevaju krajnjeg potrošača.

Prilog 5

NAZIV HRANE I PODACI KOJI SE NAVODE UZ NAZIV HRANE

Deo A - OBAVEZNI PODACI

Naziv pod kojim se hrana stavlja u promet sadrži ili se u njegovoj neposrednoj blizini nalaze i podaci o njenom fizičkom stanju ili određenom postupku prerade (npr. u prahu, duboko zamrznuta, koncentrovana, dimljena, odmrznuta i sl.) i to u slučajevima u kojima bi, izostavljanjem tih podataka, krajnji potrošač bio doveden u zabludu.

U slučaju hrane koja je zamrznuta pre prodaje, a koja se prodaje u odmrznutom stanju, uz naziv hrane treba navesti: "odmrznuto".

Zahtev iz stava 2. ovog priloga ne odnosi se na:

- 1) sastojke prisutne u gotovom proizvodu;
- 2) hranu za koju je zamrzavanje deo tehnološkog procesa u postupku proizvodnje;
- 3) hranu kod koje odmrzavanje nema negativan uticaj na njenu bezbednost ili kvalitet.

Za hranu podvrgnutu jonizujućem zračenju, uz naziv hrane, navodi se oznaka: "podvrgnuto jonizujućem zračenju" ili oznaka: "konzervisano zračenjem".

U slučaju hrane u kojoj je neka komponenta ili sastojak, za koju krajnji potrošač očekuje da se uobičajeno koristi ili da je prirodno prisutna u toj hrani, zamenjena drugom komponentom ili sastojkom, na deklaraciji, pored navođenja u spisku sastojaka, tu komponentu ili sastojak, koja je upotrebljena za delimičnu ili potpunu zamenu treba navesti:

- 1) u neposrednoj blizini naziva proizvoda;
- 2) upotrebom slova čija je visina slova "x" najmanje 75% od visine slova "x" naziva proizvoda i koja nije manja od najmanje veličine slova propisane članom 10. stav 4. ovog pravilnika.

U slučaju proizvoda od mesa, poluproizvoda od mesa i proizvoda ribarstva koji sadrže dodate proteine, uključujući i hidrolizovane proteine poreklom od druge životinje, uz naziv hrane navodi se da su prisutni ti proteini kao i njihovo poreklo.

U slučaju proizvoda od mesa i poluproizvoda od mesa u obliku komada, odreska, dela ili obroka mesa, naziv hrane sadrži podatak o dodatnoj vodi, ukoliko je dodata u količini većoj od 5% mase gotovog proizvoda.

U slučaju proizvoda ribarstva i pripremljenih proizvoda ribarstva u obliku komada, odreska, dela, obroka, fileta ili proizvoda ribarstva u celini, naziv hrane sadrži podatak o dodatnoj vodi, ukoliko je dodata u količini većoj od 5% mase gotovog proizvoda.

Proizvodi od mesa, poluproizvodi od mesa i proizvodi ribarstva koji izgledaju kao da su dobijeni od celog komada mesa ili ribe, a u stvari se sastoje od različitih komada spojenih drugim sastojcima, uključujući prehrambene aditive i enzime ili druge supstance, označavaju se navodom: "sastavljeno i oblikovano meso od komada mesa" odnosno "sastavljena i oblikovana riba od komada ribe".

Uz naziv hrane koja se proizvodi u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje proizvodnja i promet malih količina hrane biljnog porekla, područje za obavljanje tih delatnosti, kao i isključenja, prilagođavanja ili odstupanja od zahteva higijene hrane, navode se i reči:

- 1) "Domaći proizvod sa mog gazdinstva" za proizvode koji se proizvode na gazdinstvu, odnosno
- 2) "Domaći proizvod iz mog kraja" za proizvode koji se proizvode u objektu malog kapaciteta.

Deo B - DODATNI ZAHTEVI ZA OZNAČAVANJE "USITNJENOG MESA"

Kriterijumi sastava koji se proveravaju na osnovu dnevnog proseka proizvodnje:

	Sadržaj masti	Odnos kolagen/proteini mesa ⁽¹⁾
- usitnjeno meso sa manje masti	? 7%	? 12%
- usitnjeno goveđe meso	? 20%	? 15%
- usitnjeno meso koje sadrži svinjsko meso	? 30%	? 18%
- usitnjeno meso drugih životinja	? 25%	? 15%

⁽¹⁾ Odnos kolagen/protein mesa izražen je kao procenat kolagena u proteinima mesa. Sadržaj kolagena znači sadržaj hidrokisprolina pomnožen sa faktorom 8.

Pored zahteva, koji su definisani propisom kojim se uređuju opšti i posebni uslovi higijene hrane životinjskog porekla, na etiketi treba da se nalaze i sledeći navodi:

- "procenat masti manji od... ",
- "odnos kolagen/proteini mesa manji od... ".

Deo V - DODATNI ZAHTEVI ZA OZNAČAVANJE CREVA ZA KOBASICE

Ako crevo za kobasice nije jestivo, to treba da se navede.

Prilog 6 NAVOĐENJE I OZNAČAVANJE SASTOJAKA

Deo A - POSEBNE ODREDBE O NAVOĐENJU SASTOJAKA OPADAJUĆIM REDOSLEDOM S OBZIROM NA MASU

KATEGORIJA SASTOJKA	NAČIN NAVOĐENJA NA OSNOVU MASE
Dodata voda i isparljive supstance	Navode se prema redosledu njihove mase u gotovom proizvodu. Količina vode, dodate kao sastojak hrane, računa se kao razlika ukupne količine gotovog proizvoda i ukupne količine drugih upotrebljenih sastojaka. Ta količina dodate vode se ne uzima u obzir ako ne prelazi 5% od ukupne mase gotovog proizvoda, osim za proizvode od mesa, poluproizvode od mesa, proizvode ribarstva i neprerađene školjkaše.
Sastojci koji se koriste u koncentrovanom ili dehidrovanom obliku, a koji se rekonstituišu tokom procesa proizvodnje (u daljem tekstu: rekonstituisani sastojci)	Navode se prema redosledu njihove mase pre koncentrisanja ili dehidracije.
Sastojci koji se upotrebljavaju u koncentrisanoj ili dehidrovanoj hrani koja se prilikom pripreme za upotrebu rekonstituiše dodavanjem vode	Navode se prema redosledu njihovog udela u rekonstituisanom proizvodu, pod uslovom da spisak sastojaka sadrži navod: "sastojci rekonstituisanog proizvoda" ili "sastojci proizvoda pripremljenog za upotrebu".
Voće, povrće ili pečurke kada se upotrebljavaju u mešavini kao sastojci hrane, pri čemu ni jedno pojedinačno voće, povrće ili pečurke bitno ne preovlađuje (obzirom na ukupnu masu) i koji se koriste u udelima koji mogu biti promenljivi	U spisku sastojaka mogu da se navode zajedno kao: "voće", "povrće" ili "pečurke", nakon čega sledi: "u promenljivim udelima" ili "u promenljivim količinama", posle čega se navodi spisak prisutnog voća, povrća ili pečuraka, u skladu sa članom 17. stav 1. ovog pravilnika, a na osnovu ukupne mase prisutnog voća, povrća ili pečurki.
Mešavine začina ili začinskog bilja u kojima ni jedan pojedinačan začim ili začinska biljka bitno ne preovlađuje s obzirom na ukupnu masu	Sastojci mogu da se navedu drugim redosledom pod uslovom da spisak sastojaka sadrži navod: "u promenljivim udelima" ili "u promenljivim količinama".
Sastojci čiji je udeo u gotovom proizvodu manji od 2%	Mogu da se navedu drugim redosledom, posle spiska ostalih sastojaka.
Ako se sastojci koji su slični ili međusobno	Ti sastojci u spisku sastojaka mogu da se navedu pod oznakom:

zamenljivi koriste u proizvodnji ili u pripremi hrane, a da se pri tome ne menja sastav, priroda ili vrednost hrane i ako je njihov udeo u gotovom proizvodu manji od 2%	"sadrži...i/li...", kada je najmanje jedan od dva sastojka prisutan u gotovom proizvodu, osim u slučaju aditiva i sastojaka iz Priloga 1 ovog pravilnika.
Rafinisana ulja biljnog porekla	U spisku sastojaka mogu da se navode zajedno kao: "biljno ulje" iza čega se navodi određeno biljno poreklo. Iza ovih navoda može da sledi napomena "u promenljivim udelima". Ako se navode zajedno, biljna ulja se navode u spisku sastojaka u skladu sa članom 17. stav 1. ovog pravilnika, a na osnovu ukupne mase prisutnih biljnih ulja. Izraz "potpuno hidrogenizovano" ili "delimično hidrogenizovano" navodi se uz naziv hidrogenizovanog ulja.
Rafinisane masti biljnog porekla	U spisku sastojaka mogu da se navode zajedno kao: "biljne masti" iza čega se navodi određeno biljno poreklo; Iza ovih navoda može da sledi napomena "u promenljivim udelima". Ako se navode zajedno, biljne masti se navode u spisku sastojaka u skladu sa članom 17. stav 1. ovog pravilnika, a na osnovu ukupne mase prisutnih biljnih masti. Izraz "potpuno hidrogenizovana" ili "delimično hidrogenizovana" navodi se uz naziv hidrogenizovane masti.

Deo B - NAVOĐENJE ODREĐENIH SASTOJAKA NAZIVOM KATEGORIJE UMEMO NJIHOVIM SPECIFIČNIM NAZIVOM

Sastojci koji pripadaju jednoj od sledećih kategorija hrane i koji su sastavni delovi druge hrane, mogu biti navedeni nazivom te kategorije, umesto specifičnim nazivom, ne isključujući odredbe člana 20. ovog pravilnika.

DEFINICIJA KATEGORIJE HRANE	NAZIV KATEGORIJE
Rafinisana ulja životinjskog porekla	"Ulje", iza čega se navodi reč "životinjsko" ili se navodi određeno životinjsko poreklo. Izraz "potpuno hidrogenizovano" ili "delimično hidrogenizovano" navodi se uz naziv hidrogenizovanog ulja.
Rafinisane masti životinjskog porekla	"Mast" iza čega se navodi reč "životinjska" ili se navodi određeno životinjsko poreklo. Izraz "potpuno hidrogenizovana" ili "delimično hidrogenizovana" navodi se uz naziv hidrogenizovane masti.
Mešavina brašna sastavljena od dve ili više vrsta žitarica	"Brašno" iza

	čega sledi popis žitarica od kojih je brašno proizvedeno, prema opadajućem redosledu s obzirom na masu.
Skrob i modifikovani skrob (fizičkim ili enzimskim metodama)	"Skrob"
Sve vrste riba, ako je riba sastojak druge hrane i pod uslovom da naziv i predstavljanje takve hrane ne upućuje na određenu vrstu ribe	"Ribe"
Sve vrste sireva, ako je sir ili mešavina sireva sastojak druge hrane i pod uslovom da naziv i predstavljanje takve hrane ne upućuje na određenu vrstu sira	"Sir"
Svi začini čiji udeo nije veći od 2% mase proizvoda	"Začin (i)" ili "mešavina začina"
Svo začinsko bilje i delovi bilja, čiji udeo nije veći od 2% mase proizvoda	"Začinsko bilje" ili "mešavina začinskog bilja"
Sve vrste pripremljene mase guma koja se koriste u proizvodnji gumenih baza za gume za žvakanje	"Gumena baza"
Sve vrste usitjenih, pečenih proizvoda od žitarica	"Prezle" ili "dvopek" gde je primenljivo
Sve vrste saharoze	"Šećer"
Anhidrovana dekstroza ili dekstroza monohidrat	"Dekstroza"
Glukozni sirup ili anhidrovani glukozni sirup	"Glukozni sirup"
Sve vrste mlečnih proteina (kazeini, kazeinati i proteini surutke) i njihove mešavine	"Mlečni proteini" ili "mlečne belančevine"
Presovani, ekstrahovani ili rafinisani kakao maslac	"Kakao maslac"
Sve vrste vina definisane važećim propisima o vinu	"Vino"
Mišići skeleta ⁽¹⁾ od pojedinih vrsta životinja sisara i ptica, koji su namenjeni ishrani ljudi, sa prirodno uključenim i prijanjajućim tkivom, ako ukupna količina masnog i vezivnog tkiva nije veća od vrednosti naznačene u nastavku i ako je meso sastojak druge hrane. Dozvoljena količina masnog i vezivnog tkiva za sastojke koji se označavaju nazivom "...meso"	"... meso" i naziv(i) ⁽³⁾ životinjske vrste od koje potiče
<i>Vrsta</i>	
- Meso sisara (osim lagomorfa i svinja) i mešavina mesa različitih vrsta u kojoj prevladava meso sisara	
- Meso svinja	
- Meso ptica i lagomorfa	
Ako se navedene dozvoljene količine premaše, pri čemu su zadovoljeni svi ostali kriterijumi definicije "mesa", tada količina "...mesa" treba da se proporcionalno smanji, a u spisku sastojaka, pored izraza "... meso" treba da se navede i prisustvo masti i/ili vezivnog tkiva. Iz ove definicije su isključeni proizvodi koji su definisani izrazom "mehanički separisano meso".	
Sve vrste proizvoda koji su obuhvaćeni definicijom "mehanički separisano meso"	"Mehanički separisano meso" i

	naziv(i) ⁽³⁾ životinjske vrste od koje potiče
<p>⁽¹⁾ Dijafragma i mišići masetera su deo mišića skeleta, dok srce, jezik, mišići glave (osim masetera), mišići šake (karpusa), stopala (tarzusa) i repa to nisu.</p> <p>⁽²⁾ Količina vezivnog tkiva računa se na osnovu odnosa između količine kolagena i mišićnih proteina. Za količinu kolagena uzima se količina hidrokisiprolina pomnožena faktorom 8.</p> <p>⁽³⁾ Za označavanje na engleskom jeziku, ova oznaka može da bude zamenjena generičkim nazivom sastojaka za datu vrstu životinja.</p>	

Deo V - NAVOĐENJE ODREĐENIH SASTOJAKA NAZIVOM KATEGORIJE, IZA KOJEG SLEDI NJIHOV SPECIFIČAN NAZIV ILI E BROJ

Prehrambeni aditivi i prehrambeni enzimi, osim aditiva i enzima iz člana 19. stav 1. tač. 2) i 3) ovog pravilnika, koji pripadaju jednoj od sledećih kategorija, označavaju se nazivom kategorije i specifičnim nazivom ili E brojem, ne isključujući član 20. ovog pravilnika.

1. Kiselina
2. Regulator kiselosti
3. Sredstvo protiv zgrudnjavanja
4. Sredstvo protiv stvaranja pene
5. Antioksidans
6. Sredstvo za povećanje zapremine
7. Boja
8. Emulgator
9. Emulgjuće soli ⁽¹⁾
10. Učvršćivač
11. Pojačivač arome
12. Sredstvo za tretiranje brašna
13. Sredstvo za stvaranje pene
14. Sredstvo za želiranje
15. Sredstvo za glaziranje
16. Humektant
17. Modifikovani skrob ⁽²⁾
18. Konzervans
19. Propelent
20. Sredstvo za dizanje testa
21. Sekvestrant
22. Stabilizator
23. Zaslađivač
24. Zgušnjivač

Ako sastojak pripada u više kategorija, navodi se kategorija koja odgovara glavnoj funkciji tog sastojka u predmetnoj hrani.

⁽¹⁾ Samo kod prerađenih sireva i proizvoda od prerađenih sireva.

⁽²⁾ Nije potrebno navesti naziv aditiva ili E broj

Deo G - NAVOĐENJE AROMA NA POPISU SASTOJAKA

Arome se navode jednim od sledećih izraza:

- 1) "aroma(e)" ili specifičnim nazivom ili opisom arome;
- 2) "aroma(e) dima" ili oznaka: "aroma(e) dima dobijena iz...(hrane ili kategorije hrane ili izvornih sirovina - npr. aroma(e) dima dobijena iz bukve)", može da se koristi samo ako aromatična supstanca sadrži arome utvrđene posebnim propisom o aromama i daje hrani aromu na dim.

Na deklaraciji oznaka: "prirodna" koristi se samo za aromu čije se aromatične komponente sastoje isključivo od:

- 1) prirodno aromatičnih supstanci tj. supstanci određenog hemijskog sastava koje imaju aromatična svojstva, a koje su uređene posebnim propisom o aromama;
- 2) aromatičnih preparata tj. proizvoda izuzev aromatičnih supstanci bez obzira da li su koncentrovani ili ne i imaju aromatična svojstva, a koji su uređeni posebnim propisom o aromama.

U opisu arome koji ukazuje na određenu hranu ili biljno ili životinjsko poreklo, oznaka: "prirodna" koristi se samo ako je aromatična komponenta izolovana odgovarajućim fizičkim, enzimskim, mikrobiološkim ili tradicionalnim postupcima za pripremanje hrane od najmanje 95% iz te hrane ili biljne ili životinjske sirovine.

Kod hrane aromatizovane kininom i/ili kofeinom u spisku sastojaka iza reči: "aroma" navodi se naziv dodatog sastojka.

Deo D - NAVOĐENJE SLOŽENIH SASTOJAKA

Složeni sastojak može da bude naveden u spisku sastojaka pod svojim nazivom, ako je taj naziv utvrđen posebnim propisom ili je uobičajen, prema njegovoj ukupnoj masi, pod uslovom da neposredno iza toga sledi spisak njegovih sastojaka prema opadajućem redosledu.

Ne isključujući član 20. ovog pravilnika, navođenje spiska sastojaka složenog sastojka iz stava 1. ovog dela, nije obavezno kada:

- 1) je sastav složenog sastojka definisan posebnim propisom i ako je udeo složenog sastojka u gotovom proizvodu manji od 2% izuzev aditiva iz člana 19. stav 1. tač. 1)-5) ovog pravilnika;
- 2) se složeni sastojak sastoji od mešavine začina i/ili začinskog bilja čiji je udeo u gotovom proizvodu manji od 2%, izuzev aditiva iz člana 19. stav 1. tač. 1)-5) ovog pravilnika;
- 3) je složeni sastojak hrana za koju, u skladu sa posebnim propisima, nije potrebno navođenje sastojaka.

Deo Đ - NAVOĐENJE HEMIJSKOG IZVORA VITAMINA I MINERALA

Ako su vitamini i minerali dodati u hranu, na deklaraciji se navodi hemijski izvor vitamina i minerala u skladu sa Prilogom 7 ovog pravilnika.

Prilog 7 HEMIJSKI IZVORI VITAMINA I MINERALA KOJI SE DODAJU HRANI

1. Vitamini

VITAMIN A

Retinol

Retinil-acetat

Retinil-palmitat
Beta-karoten
VITAMIN D
Holekalciferol
Ergokalciferol
VITAMIN E
D-?-tokoferol
DL-?-tokoferol
D-?-tokoferilacetat
DL-?-tokoferilacetat
D-?-tokoferilhidrogensukcinat
VITAMIN K
Filohinon (fitomenadion)
Menahinon⁽¹⁾
VITAMIN B₁
Tiamin-hidrohlid
Tiamin-mononitrat
VITAMIN B₂
Riboflavin
Natrijum-riboflavin-5'-fosfat
NIACIN
Nikotinska kiselina
Nikotinamid
PANTOTENSKA KISELINA
Kalcijum-D-pantotenat
Natrijum-D-pantotenat
Dekspantenol (D-pantenol)
VITAMIN B₆
Piridoksin-hidrohlid
Piridoksin-5'-fosfat
Piridoksin-dipalmitat
FOLAT
Pteroilmonoglutaminska kiselina
Kalcijum-L-metilfolat
VITAMIN B₁₂
Cijanokobalamin
Hidroksokobalamin
BIOTIN

D-biotin

VITAMIN C

L-askorbinska kiselina

Natrijum-L-askorbat

Kalcijum-L-askorbat

Kalijum-L-askorbat

L-askorbil-6-palmitat

⁽¹⁾ *Javlja se uglavnom u obliku menahinona -7 i neznatno kao menahinon - 6*

2. Minerali

Kalcijum-karbonat

Kalcijum-hlorid

Kalcijum-citrat-malat

Kalcijumove soli limunske kiseline

Kalcijum-glukonat

Kalcijum-glicerofosfat

Kalcijum-laktat

Kalcijumove soli ortofosforne kiseline

Kalcijum-hidroksid

Kalcijum-malat

Kalcijum-oksid

Kalcijum-sulfat

Magnezijum-acetat

Magnezijum-karbonat

Magnezijum-hlorid

Magnezijumove soli limunske kiseline

Magnezijum-glukonat

Magnezijum-glicerofosfat

Magnezijumove soli ortofosforne kiseline

Magnezijum-laktat

Magnezijum-hidroksid

Magnezijum-oksid

Magnezijum-kalijum-citrat

Magnezijum-sulfat

Gvožđe (II)-bisglicinat

Gvožđe (II)-karbonat

Gvožđe (II)-citrat

Gvožđe (III)-amonijum-citrat

Gvožđe (II)-glukonat
Gvožđe (II)-fumarat
Gvožđe (III)-natrijum-difosfat
Gvožđe (II)-laktat
Gvožđe (II)-sulfat
Gvožđe (II)-amonijumfosfat
Gvožđe (III)-natrijum EDTA
Gvožđe (III)-difosfat [gvožđe(III)-pirofosfat]
Gvožđe (III)-saharat
Elementarno gvožđe (karbonilno, elektrolitičko ili redukovano vodonikom)
Bakar (II)-karbonat
Bakar (II)-citrat
Bakar (II)-glukonat
Bakar (II)-sulfat
Bakar-lizin-kompleks
Natrijum-jodid
Natrijum-jodat
Kalijum-jodid
Kalijum-jodat
Cink-acetat
Cink-bisglicinat
Cink-hlorid
Cink-citrat
Cink-glukonat
Cink-laktat
Cink-oksid
Cink-karbonat
Cink-sulfat
Mangan (II)-karbonat
Mangan (II)-hlorid
Mangan (II)-citrat
Mangan (II)-glukonat
Mangan (II)-glicerofosfat
Mangan (II)-sulfat
Natrijum-bikarbonat
Natrijum-karbonat
Natrijum-citrat
Natrijum-glukonat

Natrijum-laktat
Natrijum-hidroksid
Natrijumove soli ortofosforne kiseline
Selenom obogaćeni kvasac⁽²⁾
Natrijum-selenit
Natrijum-hidrogenselenit
Natrijum-selenit
Natrijum-fluorid
Kalijum-fluorid
Kalijum-bikarbonat
Kalijum-karbonat
Kalijum-hlorid
Kalijum-citrat
Kalijum-glukonat
Kalijum-glicerofosfat
Kalijum-laktat
Kalijum-hidroksid
Kalijumove soli ortofosforne kiseline
Hrom (III)-hlorid i njegov heksahidrat
Hrom (III)-sulfat i njegov heksahidrat
Amonijum-molibdat [molibden (VI)]
Natrijum-molibdat [molibden (VI)]
Borna kiselina
Natrijum borat

⁽²⁾ *Selenom obogaćeni kvasci proizvedeni iz kulture u prisutnosti natrijum-selenita kao izvora selena sadrže, u sušenom obliku stavljenom na tržište, najviše 2,5 mg Se/g. Dominantna vrsta organskog selena prisutna u kvascu je selenometionin (između 60 i 85% ukupnog ekstrakovanog selena u proizvodu). Sadržaj drugih organskih selenovih jedinjenja, uključujući selenocistein, ne sme preći 10% ukupnog ekstrakovanog selena. Nivoi neorganskog selena po pravilu ne smeju prelaziti 1% ukupnog ekstrakovanog selena.*

Prilog 8 NAVOĐENJE KOLIČINE SASTOJAKA

Navođenje količine sastojaka ili kategorije sastojaka nije potrebno u slučaju sastojaka ili kategorija sastojaka:

- 1) čija je očeđena neto masa označena u skladu sa Prilogom 9, stav 5. ovog pravilnika;
- 2) čiju količinu treba označiti u skladu sa posebnim propisima;
- 3) koji se upotrebljavaju u malim količinama u svrhu aromatizovanja;
- 4) čije navođenje u nazivu hrane ne utiče na krajnjeg potrošača pri izboru hrane iz razloga što variranje količine sastojaka ne menja osnovne karakteristike hrane ili se hrana po njima ne razlikuje od slične hrane;
- 5) za koje je posebnim propisima već propisana njihova tačna količina u određenoj hrani, bez obaveze označavanja; kao i kod

6) mešavine voća, povrća ili pečurki, kada ni jedno voće, povrće ili pečurke bitno ne prelaze količinu, prema masenom udelu, pod uslovom da u spisku sastojaka prethodi oznaka: "u promenljivim količinama";

7) mešavina začina ili začinskog bilja, kada ni jedan začini ili začinsko bilje bitno ne prelazi prema masenom udelu, pod uslovom da u spisku sastojaka prethodi oznaka: "u promenljivim količinama".

Navođenje količine sastojaka u skladu sa članom 21. stav 1. tač. 1) i 2) ovog pravilnika nije potrebno u slučaju:

1) zaslađivača ili zaslađivača i šećera, kada se uz naziv pod kojim se hrana stavlja u promet navodi oznaka: "sa zaslađivačem/zaslađivačima" ili oznaka: "sa šećerom/šećerima i zaslađivačem/zaslađivačima", u skladu sa Prilogom 2 ovog pravilnika;

2) dodatih vitamina i minerala, ako je to već navedeno na deklaraciji o hranljivoj vrednosti.

Količina sastojka ili kategorije sastojaka iz člana 21. ovog pravilnika izražava se u procentima (%) i treba da odgovara količini sastojka ili kategoriji sastojaka upotrebljenoj u proizvodnji ili pripremi hrane.

Procenat (%) iz stava 3. ovog priloga, može da bude naveden u nazivu hrane, pored naziva hrane ili u spisku sastojaka zajedno sa odgovarajućim nazivom sastojka ili kategorije sastojaka na koji se odnosi.

Izuzetno od st. 3. i 4. ovog priloga:

1) količina sastojka ili kategorije sastojaka, kod hrane koja je pri zagrevanju ili drugoj preradi izgubila vodu, treba da odgovara količini sastojka ili kategorije sastojaka u gotovom proizvodu i da bude izražena u procentima (%). U slučajevima kada količina sastojaka ili kategorije sastojaka izražena kao procenat prelazi 100%, količina treba da bude izražena kao masa sastojaka ili kategorije sastojaka koja se koristi za proizvodnju 100 g gotovog proizvoda;

2) količina isparljivih sastojaka ili kategorije sastojaka navodi se na osnovu njihovog masenog udela u gotovom proizvodu;

3) količina sastojaka upotrebljenih u koncentrisanom ili dehidrisanom obliku, a koji su rekonstituisani tokom proizvodnje, može da se navede prema njihovom masenom udelu koji su imali pre koncentrisanja ili dehidrisanja;

4) kod hrane koja se stavlja u promet u koncentrisanom ili dehidrisanom obliku, a koja se pre upotrebe rekonstituiše dodavanjem vode, količina sastojaka može da se navede prema njihovom masenom udelu u rekonstituisanoj hrani.

Prilog 9

NAVOĐENJE NETO KOLIČINE

Neto količinu nije potrebno navoditi kod hrane:

1) koja znatno gubi na zapremini ili masi i prodaje se po komadu ili meri u prisutnosti krajnjeg potrošača;

2) čija je količina pakovanja manja od 5 g ili 5 ml, osim kod začina i začinskog bilja;

3) koja se uobičajeno stavlja u promet po komadu, pod uslovom da se broj komada može jasno videti, prebrojati spolja ili ako to nije slučaj, da je broj komada naveden na etiketi.

Kada se u skladu sa zahtevima posebnih propisa navodi stvarna, minimalna ili prosečna količina, onda se navedena količina smatra neto količinom, u smislu primene ovog pravilnika.

Kod zbirnog pakovanja treba da bude označena neto količina pojedinačnog pakovanja kao i ukupan broj pojedinačnih pakovanja koja se nalaze u zbirnom pakovanju. Navođenje tih podataka nije obavezno ako ukupan broj pojedinačnih pakovanja hrane može jasno da se vidi i prebroji spolja i kada se najmanje jedan navod neto količine na pojedinačnom pakovanju, može jasno videti spolja.

Kada se u zbirnom pakovanju nalaze pojedinačna pakovanja koja se ne smatraju jedinicama za prodaju, tj. ne mogu da se prodaju pojedinačno, tada se na deklaraciji navodi ukupna neto količina i ukupan broj pojedinačnih pakovanja.

Kada se čvrsta hrana nalazi u "tečnom rastvoru", navodi se i količina ocedene mase. "Tečni rastvor" podrazumeva vodu, vodeni rastvor soli, raso, vodeni rastvor prehrambenih kiselina, sirće, vodeni rastvor šećera, vodeni rastvor drugih zaslađenih stvari, voćne sokove ili sokove od povrća u slučaju voća ili povrća, a koji mogu da budu u smešama, zamrznuti ili brzo zamrznuti, pod uslovom da su dodatak osnovnim

elementima pripremljene mase i da zbog toga nisu odlučujući pri kupovini. Ako je hrana glazirana (npr. glazirana riba) navedena neto količina hrane ne uključuje glazuru.

Prilog 10

NAVOĐENJE ROKA TRAJANJA I DATUMA ZAMRZAVANJA

Rok trajanja označava se rečima:

- 1) "najbolje upotrebiti do..." - kada datum uključuje oznaku dana;
- 2) "najbolje upotrebiti do kraja" - u ostalim slučajevima.

Posle reči iz stava 1. ovog priloga navodi se datum ili podatak o tome gde se datum nalazi na ambalaži.

Pored podataka iz st. 1. i 2. ovog priloga, po potrebi se navode i podaci o uslovima čuvanja hrane, kako bi hrana zadržala svoje osobine tokom definisanog roka trajanja hrane.

Oznaka datuma treba da sadrži dan, mesec i ukoliko je moguće godinu u nekodiranom hronološkom obliku (xx dan, xx mesec, ili xxxx godina).

Za hranu koja je upotrebljiva:

- 1) najviše tri meseca - dovoljna je oznaka dana i meseca;
- 2) više od tri meseca, ali ne više od 18 meseci - dovoljna je oznaka meseca i godine;
- 3) više od 18 meseci - dovoljna je oznaka godine.

Hrana može biti u prometu do datuma navedenog posle reči: "najbolje upotrebiti do" ili posle reči: "najbolje upotrebiti do kraja".

Navođenje roka trajanja nije potrebno kod:

- 1) svežeg voća i povrća, uključujući krompir, koje nije oljušteno, narezano ili slično obrađeno, osim semena sa klicama ili sličnih proizvoda kao što su klice mahunarke;
- 2) vina, likerskih vina, penušavih, aromatizovanih vina, kao i sličnih proizvoda dobijenih od raznih vrsta voća osim grožđa i pića obuhvaćenih carinskim tarifnim brojem 2206 00, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife, a koja se dobijaju iz grožđa ili groždane šire;
- 3) pića koja sadrže 10 i više % vol alkohola;
- 4) pekarskih proizvoda i kolača koji se, obzirom na sastav i namene, potroše u roku od 24 sata od proizvodnje;
- 5) sirćeta;
- 6) kristal šećera;
- 7) konditorskih proizvoda koji gotovo isključivo sadrže aromatizovani i/ili obojeni šećer;
- 10) žvakaćih guma.

Rok trajanja hrane koja je sa mikrobiološkog stanovišta brzo kvarljiva i koja nakon kraćeg vremenskog perioda može da predstavlja neposrednu opasnost za zdravlje ljudi, umesto rečima: "najbolje upotrebiti do..." datum ili "najbolje upotrebiti do kraja" datum, označava se rečima: "upotrebljivo do" nakon čega se navodi datum ili podatak o tome gde se datum nalazi na ambalaži.

"Upotrebljivo do" i datum navodi se na svakom pojedinačnom pakovanju ili porciji. Pored tih podataka navode se i podaci o uslovima čuvanja hrane kojih se treba pridržavati.

Oznaka datuma treba da sadrži dan, mesec, uz mogućnost navođenja i godine, u nekodiranom hronološkom obliku (xx dan, xx mesec, xx ili xxxx godina).

Datum zamrzavanja ili datum prvog zamrzavanja hrane iz Priloga 2, tačka 6. ovog pravilnika, navodi se rečima: "Zamrznuto dana...", nakon čega se navodi datum ili podatak o tome gde se datum nalazi na ambalaži.

Oznaka datuma treba da sadrži dan, mesec, uz mogućnost navođenja i godine, u nekodiranom hronološkom obliku (xx dan, xx mesec, xx ili xxxx godina).

Prilog 10a

NAČIN NAVOĐENJA ZEMLJE POREKLA ILI ZEMLJE I MESTA POREKLA GLAVNOG SASTOJKA

Ovaj prilog se odnosi na navođenje zemlje porekla ili zemlje i mesta porekla hrane putem izjave, slikovnog prikaza, simbola ili pojmova, koji se odnose na mesto ili geografsko područje, osim geografskih pojmova koji su deo uobičajenih i generičkih naziva, pri čemu se tim pojmovima doslovno navodi geografski pojam, ali to uobičajeno obavešten prosečni potrošač ne smatra oznakom zemlje porekla ili zemlje i mesta porekla.

Zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla glavnog sastojka koji su različiti od navedene zemlje porekla ili od navedene zemlje i mesta porekla hrane navode se:

1) u odnosu na jedno od sledećih geografskih područja:

- (1) navođenjem Republike Srbije, države članice Evropske unije ili treće zemlje, ili
- (2) navođenjem "EU", "van-EU-a" ili "EU i van-EU-a", ili
- (3) navođenjem regije, ili drugog geografskog područja unutar više zemalja, koje je definisano međunarodnim javnim pravom ili koje uobičajeno obavešten prosečni potrošač dobro razume, ili
- (4) navođenjem ribolovnog područja u skladu sa aktima Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO), ili mora ili slatkovodne površine, koje je definisano međunarodnim javnim pravom ili koje uobičajeno obavešten prosečni potrošač dobro razume, ili
- (5) navođenjem regije ili drugog geografskog područja Republike Srbije, geografskog područja unutar države članice Evropske unije ili unutar treće zemlje, koje uobičajeno obavešten prosečni potrošač dobro razume, ili

2) sledećom izjavom: "(ime glavnog sastojka) ne potiče/potiču iz (zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla hrane)" ili sličnom izjavom za koju se pretpostavlja da ima isto značenje za potrošača.

Informacije se navode slovima koja nisu manja od najmanje veličine slova koja se zahteva u skladu sa članom 10. stav 4. ovog pravilnika.

Ako se zemlja porekla ili zemlja i mesto porekla hrane navode rečima, nalaze se u istom vidnom polju kao i oznaka zemlje porekla ili zemlje i mesta porekla hrane i pišu se slovima čija visina "h" iznosi barem 75% visine "h" oznake zemlje porekla ili zemlje i mesta porekla hrane.

Prilog 11

SADRŽAJ ALKOHOLA

Stvarni sadržaj alkohola za pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola, navodi se brojem sa najviše jednim decimalnim mestom. Iza brojanog podatka o sadržaju alkohola sledi oznaka: "% vol", a pre te oznake može da stoji reč: "alkohol" ili skraćenica: "alk."

Sadržaj alkohola meri se na temperaturi od 20 °C.

Za deklarisanje sadržaja alkohola po zapremini izražene u apsolutnoj vrednosti, dozvoljena su sledeća pozitivna i negativna odstupanja:

Vrsta pića	Pozitivna ili negativna odstupanja
1. Pivo čiji sadržaj alkohola ne prelazi 5,5% vol i pića proizvedena od grožđa, koja nisu gazirana, obuhvaćena carinskim tarifnim brojem 2206 00, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife	0,5% vol
2. Pivo čiji sadržaj alkohola prelazi 5,5% vol, penušava pića koja su obuhvaćena carinskim tarifnim brojem 2206 00, u skladu sa posebnim aktom kojim se uređuju nomenklature carinske tarife, a koja se dobijaju od grožđa, ostala fermentisana pića od voća osim grožđa, poput voćnih vina i sl., bilo da su polupenušava ili penušava i pića proizvedena fermentacijom meda	1% vol
3. Pića koja sadrže macerate voća i delova biljaka	1,5% vol

4. Sva ostala pića koja sadrže više od 1,2% vol alkohola

0,3% vol

Odstupanja su dozvoljena bez obzira na propisana odstupanja kod analitičkih metoda merenja jačine alkohola.

Prilog 12 REFERENTNI UNOSI

Deo A - DNEVNI REFERENTNI UNOS VITAMINA I MINERALA (ODRASLI)

1. Vitamini i minerali koji se mogu navesti i njihove nutritivne referentne vrednosti (NRV)

Vitamin A (µg)	800	Hloridi (mg)	800
Vitamin D (µg)	5	Kalcijum (mg)	800
Vitamin E (mg)	12	Fosfor (mg)	700
Vitamin K (µg)	75	Magnezijum (mg)	375
Vitamin C (mg)	80	Gvožđe (mg)	14
Tiamin (mg)	1,1	Cink (mg)	10
Riboflavin (mg)	1,4	Bakar (mg)	1
Niacin (mg)	16	Mangan (mg)	2
Vitamin B6 (mg)	1,4	Fluorid (mg)	3,5
Folna kiselina (µg)	200	Selen (µg)	55
Vitamin B12 (µg)	2,5	Hrom (µg)	40
Biotin (µg)	50	Molibden (µg)	50
Pantotenska kiselina (mg)	6	Jod (µg)	150
Kalijum (mg)	2.000		

2. Značajna količina vitamina i minerala

Pri određivanju značajne količine vitamina i minerala, uzimaju se u obzir sledeće vrednosti:

- 15% od nutritivne referentne vrednosti iz tačke 1. ovog priloga na 100 g ili 100 ml u slučaju proizvoda koji nisu pića;
- 7,5 % od nutritivne referentne vrednosti iz tačke 1. ovog priloga na 100 ml u slučaju pića;
- 15% od nutritivne referentne vrednosti iz tačke 1. ovog priloga po porciji, ako pakovanje sadrži samo jednu porciju.

Deo B - REFERENTNI UNOS ENERGIJE I ODABRANIH HRANLJIVIH SASTOJAKA OSIM VITAMINA I MINERALA (ODRASLI)

Energetska vrednost i hranljivi sastojak	Referentni unos
Energetska vrednost	8400 kJ/2000 kcal
Ukupne masti	70 g
Zasićene masti	20 g
Ugljeni hidrati	260 g
Šećeri	90 g
Proteini	50 g
So	6 g

Prilog 13 KONVERZIONI FAKTORI

Energetska vrednost koja se navodi, izračunava se uz pomoć sledećih konverzionih faktora:

ugljeni hidrati (osim poliola)	17 kJ/g	4 kcal/g
polioli	10 kJ/g	2,4 kcal/g
proteini	17 kJ/g	4 kcal/g
masti	37 kJ/g	9 kcal/g
salatrimi	25 kJ/g	6 kcal/g
alkohol (etanol)	29 kJ/g	7 kcal/g
organske kiseline	13 kJ/g	3 kcal/g
vlakna	8 kJ/g	2 kcal/g
eritritol	0 kJ/g	0 kcal/g

Prilog 14 NAVOĐENJE I PRIKAZIVANJE HRANLJIVIH VREDNOSTI

Merne jedinice koje se upotrebljavaju pri navođenju hranljivih vrednosti za energiju (kilodžuli (kJ) i kilokalorije (kcal)) i masu (grami (g), miligrami (mg) ili mikrogrami (?g)) i redosled prikazivanja podataka, u zavisnosti od slučaja, su sledeće:

energija	kJ/kcal
masti	g
od kojih:	
- zasićene masne kiseline	g
- mononezasićene masne kiseline	g
- polinezasićene masne kiseline	g
ugljeni hidrati	g
od kojih:	
- šećeri	g
- polioli	g
- skrob	g
vlakna	g
proteini	g
so	g
vitamini i minerali	u jedinicama navedenim u Prilogu 12 Deo A tačka 1. ovog pravilnika